

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	197
Land:	Somalia
Kilde:	Udlændingestyrelsen
Titel:	"Udsendelsesforhold for afviste asylansøgere til det centrale og sydlige Somalia"
Udgivet:	December 2005
Optaget på baggrundsmaterialet:	10. januar 2006

Udsendelsesforhold for afviste asylansøgere til det centrale og sydlige Somalia

Rapport fra fact-finding mission til Nairobi, Kenya

29. august – 11. september 2005

København, december 2005

Udlændingestyrelsen

Ryesgade 53

2100 København Ø

Telefon: 35 36 66 00

Hjemmeside: www.udlst.dk

E-mail: dok@udlst.dk

Oversigt over fact finding-rapporter udgivet i 2004 and 2005

Fact-finding mission til Amman vedrørende asylrelevante forhold i **Irak**, 1. - 3. december 2003.
Januar 2004: 1

Human rights and security in central and southern **Somalia**, Joint Danish, Finnish, Norwegian and British fact-finding mission to Nairobi, Kenya, 7 - 21 January 2004.
Marts 2004: 2

Politiske forhold, sikkerhedssituationen og menneskerettighedsforhold i **Afghanistan**, Rapport fra fact-finding mission til Kabul, Afghanistan, 20. marts - 2. april 2004.
In English: The political conditions, the security and human rights situation in **Afghanistan**, Report on fact-finding mission to Kabul, Afghanistan, 20 March - 2 April 2004.
Juni 2004: 3

Politiske forhold og menneskerettighedsforhold mv. i **Libyen**, Fælles norsk-dansk fact-finding mission til Tripoli, Libyen, 4. juni - 11. juni 2004.
November 2004: 4

Joint British Danish Fact Finding Mission to Baghdad and Amman on Conditions in **Iraq**, 1- 8 September 2004.
November 2004: 5

Report on human rights issues in **Nigeria**, Joint British-Danish fact-finding mission to Abuja and Lagos, Nigeria, 19 October - 2 November 2004.
January 2005: 1

Om visse forbrydelser og straffe i **Iran**, Rapport fra fact-finding mission til Teheran og Ankara, 22. januar - 29. januar 2005.
April 2005: 2

Rapport om forhold for personer med tilknytning til det tidligere Habyarimana-styre i **Rwanda**, Fact-finding mission til Rwanda, 8. - 18. marts 2005.
Maj 2005: 3

Rapport om familieret og dokumenter i **Rwanda**, Fact-finding mission til Kigali, Ruhengeri og Butare, Rwanda, 8. - 18. marts 2005.
Maj 2005: 4

Familieret og dokumenter i **Burundi**, Rapport fra fact-finding mission til Bujumbura, Burundi, 23. april - 4. maj 2005.
Juni 2005: 5

Forces Nationales de Libération (FNL) i **Burundi**, Rapport fra fact finding mission til Bujumbura, Burundi, 23. april - 4. maj 2005.
Juni 2005: 6

Sikkerheds- og menneskerettighedsforhold mv. i **Tjetjenien**, Rapport fra fact-finding mission til Moskva, 24. maj - 1. juni 2005.
August 2005: 7

Udsendelsesforhold for afviste asylansøgere til det centrale og sydlige **Somalia**, Rapport fra fact-finding mission til Nairobi, Kenya, 29. august - 11. september 2005.
December 2005: 8

Notat om behandlingsmuligheder i **Somalia**, 28. september 2005.
December 2005: 9

Indholdsfortegnelse

BAGGRUND FOR MISSIONEN.....	4
GENERELT OM SIKKERHEDS- OG UDSENDELSESFORHOLD.....	5
RISIKO FOR OVERGREB MOD UDSENDTE PERSONER.....	11
RISIKO FOR OVERGREB MOD ESKORTERENDE PERSONALE.....	13
SIKKERHEDSMÆSSIGE FORHOLD HOS CIVILE FLYSELSKABER OG CHARTERFLY	14
CIVILE FLYSELSKABER	14
Daallo Airlines.....	14
African Express.....	15
CHARTERFLY	15
Knight Aviation	15
Phoenix Aviation	17
Blue Bird Aviation.....	17
INDGÅELSE AF UDSENDELSESAFTALER MED LOKALE <i>DE FACTO</i> MYNDIGHEDER.....	19
JOWHAR.....	21
MERKA	23
KISMAYO	23
DET ØVRIGE CENTRALE OG SYDLIGE SOMALIA	24
Mogadishu.....	25
ANDRE LANDES ERFARINGER MED UDSENDELSE.....	27
KONSULTEREDE KILDER	28
ANVENDTE FORKORTELSER.....	29
BILAG A: "INDREJSE- OG UDSENDELSESFORHOLD FOR AFVISTE ASYLANSØGERE TIL DET CENTRALE OG SYDLIGE SOMALIA", RAPPORT FRA FACT-FINDING MISSION TIL NAIROBI, KENYA, 22. TIL 26. MARTS 2004.....	30

Baggrund for missionen

Udlændingestyrelsen og Rigspolitiet, Udlændingeafdelingen, gennemførte i marts 2004 en fact-finding mission til Nairobi, Kenya, med henblik på at indsamle oplysninger om udsendelsesforhold for afviste asylansøgere til det centrale og sydlige Somalia. Oplysningerne fra denne mission er udgivet i rapporten *Indrejse- og udsendelsesforhold for afviste asylansøgere til det centrale og sydlige Somalia, Rapport fra fact-finding mission til Nairobi, Kenya, 22. til 26. marts 2004*, København april 2004. Denne rapport gav ikke Rigspolitiet anledning til at forsøge at gennemføre udsendelser af afviste asylansøgere til destinationer i det centrale og sydlige Somalia. Rapporten vedlægges som bilag til denne rapport.

I forbindelse med forberedelsen af Udlændingestyrelsens og Rigspolitiets delegationsrejse til Nairobi, Kenya, Hargeisa, Somaliland og Djibouti i august – september 2005 anmodede Rigspolitiet om, at der blev foretaget en opdatering af oplysningerne i ovennævnte rapport. Hele missionen blev gennemført i perioden 29. august til 10. september 2005.

Til brug for undersøgelsen konsulterede delegationen en række kilder i Nairobi, herunder organisationer under de Forenede Nationer (FN), vestlige ambassader, internationale organisationer og Non-Governmental Organisations (NGO'er) samt civile luftfartsselskaber og charterselskaber, der regelmæssigt beflyver destinationer i det centrale og sydlige Somalia. Af hensyn til egen sikkerhed foretog delegationen ingen indrejse i det centrale og sydlige Somalia.

Efter gennemførelsen af missionen har delegationen indhentet supplerende oplysninger hos nogle af de europæiske udlændingemyndigheder, der planlægger eller har gennemført udsendelser af somaliske statsborgere til områder i det centrale og sydlige Somalia. Disse oplysninger er medtaget i nærværende rapport.

Generelt om sikkerheds- og udsendelsesforhold

Sikkerhedsforholdene i det centrale og sydlige Somalia, det vil sige hele det område af Somalia, der ligger syd for byen Galkayo i Mudug-regionen, er i høj grad bestemt af det forhold, at der ikke findes en national regering eller administration i Somalia. En række lokale, klanbaserede administrationer, der som regel er domineret af lokale krigsherrer og disses militser, er den eneste form for administration i det sydlige og centrale Somalia. Det er alene i den selvudnævnte republik Somaliland og i det autonome område Puntland, at der findes en administration, som kan sammenlignes med en civil administration. Det forhold, at der formelt set findes en overgangsregering i Somalia ændrer ikke positivt på situationen i landet, idet regeringen, kaldet Transitional Federal Government (TFG), ikke har nogen fysisk eller politisk magt. Dertil kommer, at TFG er både politisk og fysisk splittet, og at den befinder sig på flere lokaliteter i Somalia.

Sikkerhedssituationen er alvorlig i Somalia, ikke mindst i det centrale og sydlige Somalia. FN's sikkerhedstjeneste, United Nations Department for Safety and Security (UNDSS), klassificerer stort set hele Somalia, inklusive dele af Somaliland og Puntland, som sikkerhedsfase 4, hvilket er den næst alvorligste sikkerhedsfase. Mogadishu og enkelte andre steder klassificeres som fase 5, hvilket er alvorligste fase og indebærer evakuering af alt personale.¹

FN's nyhedstjeneste, Integrated Regional Information Network (IRIN), rapporterede den 21. oktober 2005, at FN's generalsekretær Kofi Annan advarede om, at splittelsen blandt de somaliske ledere forhindrer landets føderale institutioner i at fungere effektivt. Såfremt denne splittelse intensiveres, kan de i forvejen skrøbelige strukturer blive undermineret. Annan beklagede således, at: "There has been no progress in ameliorating the contention between leaders of the transitional federal institutions on four broad issues: the relocation of the transitional federal institutions, a national security and stabilization plan, national reconciliation and the peace support mission envisaged by the African Union/Inter-Governmental Authority on Development (AU/IGAD)." Annan tilføjede, at splittelsen mellem TFG's præsident og Premierminister, der begge befinder sig i Jowhar og TFG's Speaker of Parliament samt et antal ministre og parlamentsmedlemmer, der befinder sig i Mogadishu, for nylig er blevet forværret. Den politiske splittelse har således medført, at der finder militære forberedelser sted hos begge parter, og Annan appellerede til de somaliske ledere om ikke at bidrage til at forværre den allerede spændte politiske og militære situation.²

IRIN rapporterede samtidigt, at FN-organisationen, Food Security and Analysis Unit (FSAU) Somalia, havde udtrykt alvorlig bekymring for, at splittelsen i TFG og oplysningerne om øget våbenimport kan føre til udbrud af væbnede konflikter i det centrale og sydlige Somalia. Denne situation kan ifølge FSAU, få "direct and widespread negative implications on food and livelihood security in the country's south [...] The impact of such a conflict would be profound. We are already witnessing pockets of non-political, localised conflict in some areas of the south."³

¹ United Nations Joint Logistics Centre klassificerer sikkerhedsniveauet for udsendte medarbejdere efter følgende system: Fase 1: Forsigtighed skal udvises, Fase 2: Begrænset bevægelsesfrihed, Fase 3: Omlægning/forflytning, Fase 4: Suspending af programmer og Fase 5: Evakuering.

² IRIN, *SOMALIA: Resume dialogue, Annan urges leaders*, 21 October 2005.

³ IRIN, *SOMALIA: Instability threatens food security in the south*, 21 October 2005.

Ambassadør Bo Jensen og bistandsråd Anna Marie Madsen, Danmarks Ambassade i Nairobi, vurderede, at det ikke er realistisk at tro, at TFG snart vil kunne etablere et magtapparat til at implementere lov og orden i Somalia. Den fysiske magt vil i lang tid fremover ligge hos de forskellige krigsherrer i det centrale og sydlige Somalia. De forskellige TFG ministre kan alene operere, såfremt krigsherrerne tillader dette. Desuden er der en del krigsherrer, der ikke støtter regeringen. Det blev understreget, at TFG-præsident Abdullahi Yusuf ikke har den fysiske eller politiske magt i Somalia. Dertil kommer, at der sker hyppige brud på FN's våbenembargo.

Ved afslutningen af missionen af rapporterede delegationen på Danmarks Ambassade i Nairobi og Bo Jensen og Anna Marie Madsen bekræftede, at det kan være forbundet med stor risiko at gennemføre udsendelser til det centrale og sydlige Somalia. I samme forbindelse oplyste Bo Jensen, at ambassaden gerne vil underrettes om eventuelt forestående udsendelser. Det blev tilføjet, at ambassaden ikke ønsker at blive involveret i konkrete udsendelser.

Marti Romero, Protection Officer og Guillermo Bettocchi, Senior Advisor/Officer in Charge, United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), UNHCR Representation in Somalia, oplyste, at den permanent dårlige sikkerhedssituation i det centrale og sydlige Somalia har gjort, at UNHCR igennem en lang årrække har meddelt og fortsat meddeler *prima facie* flygtningestatus til somaliere fra hele dette område.

Romero og Bettocchi kunne videre oplyse, at UNHCR for nylig også har modtaget spørgsmål fra både Sverige, Norge og Nederlandene vedrørende udsendelsesmuligheder til det centrale og sydlige Somalia. Norge har således allerede personer fra det sydlige og centrale Somalia, der er i udsendelsesposition. UNHCR er nu i færd med at forberede et nyt positionspapir vedrørende udsendelse til Somalia.

Det blev imidlertid understreget af Romero og Bettocchi, at UNHCR ikke på nogen måde har ændret den holdning, der kom til udtryk i UNHCR's positionspapir fra januar 2004.⁴

⁵Positionspapiret fastslår, at situationen i Somalia fortsat er ekstremt kompleks, og forskellige somaliske klanmiliter fortsætter med at blive forsynet med våben og andet udstyr samtidig med, at disse også modtager militærtræning og finansiel støtte fra visse nabolande og andre aktører. Desuden køber militserne våben på det frie marked.⁶ Vedrørende sikkerheds- og menneskerettighedsforholdene i det centrale og sydlige Somalia siges det i positionspapiret at til trods for, at de mere omfattende klankonflikter kan være mindsket, er de alvorlige sikkerhedsforhold i området fortsat et problem. Vold, kriminalitet, klankonflikter, mangel på retssikkerhed og fattigdom truer fortsat livet for mange i det centrale og sydlige Somalia. På denne baggrund er det UNHCR's opfattelse, at personer, der stammer fra det sydlige og centrale Somalia, har behov for international beskyttelse. UNHCR modsætter sig derfor enhver form for

⁴ UNHCR, *Position on the Return of Rejected Asylum-Seekers to Somalia*, UNHCR Geneva, January 2004.

⁵ UNHCR udsendte i november 2005 en kort, opdateret version af sit positionspapir fra 2004. I det ny positionspapir kaldet *UNHCR Advisory on the Return of Somali Nationals to Somalia, November 2005* bekræfter UNHCR sin hidtidige position under henvisning til de eksisterende forhold i Somalia.

⁶ UNHCR, *Position on the Return of Rejected Asylum-Seekers to Somalia*, UNHCR Geneva, January 2004, s. 1.

tvangsmæssig udsendelse af afviste asylansøgere til dette område, det vil sige til hele det område af Somalia, der ligger syd for byen Galkayo.⁷

Romero og Bettocchi forklarede, at den konstante frygt for, at der kan opstå pludselige forandringer i den lokale klanbalance i Somalia er yderligere forstærket af det forhold, at TFG har alvorlige problemer med at etablere sig inde i Somalia og er truet af splittelse. TFG har længe opholdt sig i Kenya af sikkerhedsgrunde, men er blevet presset til i 2004 at flytte til Somalia. Etableringen af TFG i Somalia kan muligvis give nogen det indtryk, at der foregår en positiv udvikling i landet. Dette er imidlertid langt fra tilfældet, og TFG har ingen positiv indflydelse på befolkningens dagligliv. Der foregår ingen institutionsopbygning, og der findes ikke en fungerende regering. TFG har således ingen praktisk betydning for den almindelige borger.

Lederen af en international organisation forklarede, at den politiske proces og fredsprocessen i det hele taget ikke har fremmet forsoningen mellem klanerne i Somalia. Forholdet mellem klanerne er domineret af fragmenterede magtkampe, det vil sige magtkampe mellem sub- og sub-sub-klaner og ikke mellem forskellige hovedklaner. Dette udtrykker sig blandt andet ved, at der ingen tillid er mellem TFG's parlamentsmedlemmer. Kilden tilføjede, at problemet især er, at fredsprocessen hovedsagelig er en ekstern proces, der ikke svarer til den somaliske realitet. Dette indebærer en begrænsning i den politiske proces, der således ikke indeholder nogen form for forsoningsproces. Kilden pegede i den forbindelse på, at alene placeringen af overgangsparlamentet – Transitional Federal Parliament (TFP) – blev et stort politisk diskussionsemne og er en tydelig illustration af den voksende mistro i Somalia. TFG er officielt placeret i Somalia, men den er fysisk splittet. Der befinder sig omkring 80 parlamentsmedlemmer samt et antal ministre i Jowhar. I Mogadishu befinder der sig mellem 50 og 80 parlamentsmedlemmer og et antal ministre. Regeringen er således delt i to lejre både fysisk og politisk, og da ingen af de to lejre udgør en klar majoritet, er den politiske proces stort set fastlåst.

Lederen af en international organisation vurderede, at de fleste ministre i TFG er tidligere krigsherrer. Kilden medgav, at der er en del observatører, der er positive over for den politiske proces i Somalia, men understregede, at dette var kilden ikke selv. Intet er hidtil opnået under den politiske proces, og der er i realiteten meget brændstof i konflikterne, idet alle kæmper for at opnå større indflydelse. Kilden ville ikke sige, at fredsprocessen er helt død, men så længe disse magtkampe fortsætter, er der ingen tegn på en stabilisering i Somalia. Der er sket en krystallisering af alle spændingerne i Somalia, og dette forværrer yderligere mulighederne for forsoning. Således er præsident Abdullahi Yussuf i realiteten blot "en krigsherre, der nu truer med at smide alle Hawiye-klanerne i havet".

Ovennævnte kilde forklarede videre, at der forekommer væbnede konflikter i de fleste af det centrale og sydlige Somalias regioner. Kilden fremlagde et oversigtskort over hele området, hvoraf det fremgik, at der er forekommet konflikter i samtlige regioner gennem de seneste ni måneder. Især har der været mange væbnede konflikter og aktioner i følgende regioner: Gedo, Bay, Lower Shabelle, Bakool, Galgaduud, Mudug og i Mogadishu. Disse konflikter har været stigende gennem den seneste tid og har medført en forværring af sikkerheden og en stigning i antallet af militære konfrontationer.

⁷ UNHCR, *Position on the Return of Rejected Asylum-Seekers to Somalia*, UNHCR Geneva, January 2004, s. 9.

Vedrørende spørgsmålet om bevægelsesfrihed i det centrale og sydlige Somalia udtrykte Romero bekymring. Hun forklarede, at enhver person i dette område har en meget begrænset bevægelsesfrihed på grund af det ekstremt militariserede klansystem og det totale fravær af retssystemer ("*rule of law*") samt fraværet af traditionelle konfliktløsningsmekanismer, såsom kompensationssystemet *diya* (også betegnet blodkompensation). Disse mekanismer og systemer er blevet manipuleret til at tjene dem, som benytter sig af våbenmagt.

En leder af en international organisation forklarede, at såfremt en udenlandsk myndighed trods alle advarsler alligevel vil gennemføre en udsendelse til det centrale og sydlige Somalia, bør den udsendte i givet fald udsendes direkte til sin klans hjemområde. Det vil være forbundet med stor sikkerhedsrisiko for den udsendte, såfremt vedkommende efter ankomsten til Somalia må rejse videre på egen hånd over landjorden for at nå frem til sin klans hjemsted. Kilden påpegede, at selv Somalias præsident kan end ikke rejse fra Jowhar til Mogadishu. Helt generelt er der store begrænsninger i somaliernes bevægelsesfrihed, og kilden afviste, at man kunne tale om fri bevægelighed i det centrale og sydlige Somalia.

En leder af en international organisation bekræftede, at traditionel ret ("*customary law*"), inklusive *diya* kompensation, stort set er forsvundet i det centrale og sydlige Somalia. Ældrerådenes indflydelse er stærkt begrænset eller ikke-eksisterende. Krigsherrerne har taget over, og der hersker derfor stort set total straffrihed i hele det centrale og sydlige Somalia. Straffrihed er et alvorligt problem, og der er ingen, der påtager sig eller stilles til ansvar for deres handlinger. Ingen internationale standarder eller konventioner overholdes i det centrale og sydlige Somalia.

Imidlertid gjorde kilden opmærksom på, at der er sket en voldsom øgning i forekomsten af *Sharia* domstole, og disse medvirker til at forbedre sikkerhedsforholdene lokalt i det centrale og sydlige Somalia. Imidlertid er det sådan, at klansystemet dominerer *Sharia* domstolene, og man kan derfor ikke tale om nogen form for retssikkerhed. *Sharia* domstolene findes især i Mogadishu, men de forekommer også andre steder i det centrale og sydlige Somalia.

Romero bekræftede, at der ikke længere findes klanstrukturer, som kan sikre løsninger på konflikter. Situationen er forværret af de hyppigt forekommende magtkampe i Somalia, og den almindelige befolkning er overladt til sig selv og er dermed meget sårbar overfor overgreb. Ofrene tør ikke gøre opmærksom på overgreb, de måtte have været udsat for. Ingen tør længere ytre sig, og der hersker en "frygtens politik". Fraværet af myndigheder og beskyttelsesmuligheder samt tilstedeværelsen af militser og krigsherrer har medført, at befolkningen i det centrale og sydlige Somalia generelt er bange.

Romero og Bettocchi forklarede videre, at UNHCR's højkommisær António Guterres under sit seneste besøg i Nairobi anbefalede UNHCR hverken at overveje eller planlægge repatrieringer til det centrale og sydlige Somalia. Dette uanset om der er tale om såkaldt *facilitated* eller *promoted return*. Igennem det seneste år er der alene gennemført *facilitated return* af en håndfuld somaliske flygtninge til det centrale og sydlige Somalia. *Promoted return* finder ikke sted til dette område. Det blev tilføjet, at UNHCR selv har meget vanskeligt ved at skaffe tilstrækkelig præcise oplysninger om forholdene inde i Somalia, idet organisationen ikke har nogen repræsentation i det centrale og sydlige Somalia. UNHCR har dog talt med personer, der er vendt tilbage til Kenya efter at have ladet sig repatriere til Somalia. Mange af disse har således tilkendegivet ved tilbagekomsten til Kenya: "*Had I known, I wouldn't have done it*".

I forbindelse med den første hjemsendelse i to år af somaliske flygtninge fra lejre i Kenya rapporterede UNHCR den 17. august 2005, at repatrieringerne alene finder sted til områder nord for Galkayo, det vil sige til Puntland og Somaliland. Det blev ved samme lejlighed oplyst, at der fortsat opholder sig 146.000 somaliske flygtninge i de to flygtningelejre Dadaab og Kakuma i Kenya. Mange af disse stammer fra områder i det centrale og sydlige Somalia, og UNHCR anser fortsat ikke dette område for sikkert at returnere til.⁸

Romero og Bettocchi tilføjede, at såfremt en flygtning anmoder UNHCR om at bistå med at repatriere til et område i det centrale og sydlige Somalia, ser UNHCR det som en vigtig opgave at sikre, at vedkommende er fuldstændig klar over sit forehavende. UNHCR har således foretaget monitorering af forholdene i Mogadishu forud for *facilitated return*.

Det blev endvidere tilføjet af Romero og Bettocchi, at Guterres under sit seneste besøg i Nairobi anbefalede, at de somaliske flygtninge fra det sydlige og centrale Somalia, der fortsat opholder sig i lejre i Kenya, nu genbosættes i tredje lande, idet det kan forudses, at disse flygtninge ikke vil kunne vende hjem indenfor de næste fire-fem år.

Romero og Bettocchi frarådede på det bestemteste, at der under de nuværende forhold foretages tvangsmæssig udsendelse af afviste asylansøgere til et hvilket som helst område i det centrale og sydlige Somalia. De understregede samtidig, at de ikke forventer, at der vil ske positive forandringer i Somalia inden for de næste fire-fem år. TFG er splittet, og sikkerhedssituationen er ekstremt flydende. Regeringens ministre repræsenterer stort set kun sig selv, og mange af disse er tidligere krigsherrer. Disse ministre deltager nu i, hvad Romero og Bettocchi betegnede som "*power games*", som hele tiden udvider sig og dermed forværres sikkerhedssituationen. Skulle der, til trods for denne situation opstå en relativ stabilisering af forholdene vil der dog fortsat være alvorlige problemer, der skal løses. Det drejer sig især om spørgsmål såsom ejendomsret til jord og adgang til forskellige ressourcer og tjenester.

Det blev tilføjet, at Guterres har udtrykt alvorlig bekymring over, at den nuværende situation i det centrale og sydlige Somalia tiltrækker udlændinge, som ikke har interesse i en stabilisering af forholdene. Der er tale om radikale islamister og terrorister, som aktivt søger at hindre en positiv udvikling i Somalia. På denne baggrund fandt Romero og Bettocchi, at det er vigtigt, at det internationale samfund støtter den nuværende proces i Somalia til trods for dens mangler og svagheder.

Ifølge UNHCR's positionspapir er det interne flugtalternativ – *Internal Flight Alternative* (IFA) – ikke anvendeligt i Somalia. UNHCR henviser i den forbindelse til, at begreberne *guri* (lokal) og *galti* (udefrakommende) er allestedsnærværende og udgør en meget central del af de menneskelige relationer og i allokeringen af ressourcer i Somalia. Medmindre der benyttes våbenmagt vil en udefrakommende person, det vil sige en, som ikke hører til den lokale klan, ikke kunne forvente at opnå respekt og beskyttelse samt de nødvendige ressourcer, som de lokale automatisk betragter som værende deres alene.⁹ UNHCR understreger i sit positionspapir, at det fremherskende klansystem i Somalia gør det umuligt at anvende IFA, og derfor bør ingen somalier udsendes til et område,

⁸ Reuters AlertNet: *First Somali refugees fly home from Kenya after two-year break*, UNHCR, 17 August 2005.

⁹ UNHCR, *Position on the Return of Rejected Asylum-Seekers to Somalia*, UNHCR Geneva, January 2004, s. 8.

hvorfra vedkommende ikke stammer. UNHCR henviser i samme forbindelse til, at klantilhørsforhold er en altafgørende faktor i Somalia.¹⁰

Edwin P. McClain, Regional Representative for East and Central Africa, International Organisation for Migration (IOM), Nairobi, og Dr. Thomas Lothar Weiss, Regional Representative, IOM, Regional Office for the Baltic and Nordic States, Helsingfors, oplyste, at IOM under ingen omstændigheder kan deltage i tvangsudsendelser af afviste asylansøgere til Somalia. Derimod vil IOM gerne deltage i såkaldte *Assisted Voluntary Return* (AVR)-programmer. Såfremt der er ønske om det, vil IOM også gerne assistere med reintegrationsprogrammer for de personer, der allerede er blevet tvangsudsendt til Somalia.

McClain og Dr. Weiss understregede dog, at organisationen alene anser det for muligt at gennemføre repatrieringsprogrammer i Somaliland og i Puntland. Det er særdeles vanskeligt, men dog ikke umuligt, at operere i det centrale og sydlige Somalia. Det forudses dog af IOM, at organisationen alene vil kunne arbejde med lokalt ansat personale og på et meget lavt niveau i det centrale og sydlige Somalia.

McClain og Dr. Weiss henviste i øvrigt til en netop afsluttet IOM-rapport, hvoraf det fremgår, at det er muligt at repatriere afviste asylansøgere til Somaliland og Puntland, men ikke til det centrale og sydlige Somalia. Imidlertid kunne McClain og Dr. Weiss oplyse, at en håndfuld somaliere frivilligt har ladet sig repatriere til Mogadishu under et AVR-program. Disse blev fløjet hjem af det somaliske flyselskab Daallo Airlines.

IOM har modtaget anmodninger fra de svenske, norske og finske udlændingemyndigheder vedrørende repatrieringsmuligheder til Somalia, og IOM overvejer nu at oprette kontorer i Somaliland og i Puntland. Det er muligt at gennemføre repatrieringer til de to områder i selv større skala, og diasporaen har udtrykt interesse over for IOM i repatrierings- og reintegrationsprojekter.

McClain og Dr. Weiss vurderede, at såfremt der blev etableret et velfungerende repatrierings- og modtagelsesprogram for somaliere i de fredelige dele af Somaliland og Puntland, vil det muligvis vise sig, at en stor del af de somaliske asylansøgere og flygtninge, der hævder at stamme fra Mogadishu eller andre dele af det centrale og sydlige Somalia, rettelig er fra Somaliland eller Puntland.

¹⁰ UNHCR, *Position on the Return of Rejected Asylum-Seekers to Somalia*, UNHCR Geneva, January 2004, s. 8 og s. 11.

Risiko for overgreb mod udsendte personer

UNDSS forklarede, at det ikke er muligt generelt set at vurdere, hvorvidt en afvist asylansøger, der tvangsudsendes til det centrale og sydlige Somalia, vil blive udsat for overgreb. En vurdering af, hvorvidt dette eventuelt kan forekomme, vil bero på en række konkrete omstændigheder, som det ikke på forhånd er muligt at udtale sig om. Det er således ikke muligt at vurdere, hvorvidt udsendelser til nogen lokalitet i det centrale og sydlige Somalia vil kunne ske i værdighed og sikkerhed for den udsendte.

UNDSS oplyste, at det generelt bør sikres, at en udsendt person ikke skal foretage en rejse over landjorden for at nå frem til sit endelige bestemmelsessted, det vil sige vedkommende klans traditionelle hjemegn. Såfremt en udsendt må foretage en rejse med for eksempel bil fra et charterflys landingsplads til sit hjemsted, er der risiko for, at vedkommende vil skulle passere en række kontrolposter. Nogle af disse kan være autoriserede, det vil sige under kontrol af en lokal krigsherre, men mange vil være uautoriserede og uden nogen form for kontrol. Dertil kommer, at der er en udbredt banditvirksomhed i mange dele af det centrale og sydlige Somalia, herunder ikke mindst i Mogadishu. En nyankommen, fremmed person vil være et meget let og attraktivt offer, idet der vil være en udbredt formodning for, at denne vil være i besiddelse af penge eller andre værdier. Ud over at være i risiko for at blive offer for afpresning eller plyndring vil en sådan person også være i risiko for at blive kidnappet. Det forventes nemlig, at vedkommende vil have kontakter i udlandet, der er i stand til at betale betydelige løsepenge.

Endvidere bør der være vished om, at vedkommendes klan ikke er i konflikt med andre klaner i området, eller at vedkommendes klan er plaget af interne stridigheder. Dette er for eksempel tilfældet mange steder i det centrale og sydlige Somalia. Blandt andet har Marehan klanerne i Gedo regionen og Rahanweyn klanerne i Bay og Bakool regionerne været involveret i blodige, interne konflikter igennem en årrække. Mange civile er blevet vilkårlige ofre for disse konflikter, mens andre civile er blevet udsat for målrettede hævnaktioner, herunder drab og voldtægt.

Selvom en udsendt person ankommer direkte til sit hjemsted og altså ikke først skal rejse med lokal transport for at komme hjem, er der alligevel risiko for, at vedkommende kan blive udsat for overgreb. UNDSS forklarede, at dette skyldes det forhold, at en udsendt person kan risikere at blive betragtet som en taber, og en taber i Somalia risikerer at blive udelukket eller marginaliseret af sit eget samfund. UNDSS gjorde opmærksom på, at en person, der er udelukket af sit eget samfund, vil have endog meget vanskeligt ved at overleve i Somalia på grund af betydningen af de meget stærke klanbånd. En person, der udelukkes af sin egen klan, nyder således ikke længere nogen beskyttelse og vil være et oplagt emne for overgreb.

UNDSS kunne ikke udtale sig om, hvorvidt en udsendt vil kunne risikere andre former for overgreb i Somalia som følge af at være blevet tvangsudsendt. Hvorvidt dette vil kunne ske afhænger af forhold, som kun kan vurderes i konkrete udsendelsessituationer.

En leder af en international organisation så ikke nogen problemer i, at der er lande, der udsender afviste asylansøgere til såvel Puntland som Somaliland, såfremt disse lande har indgået aftaler om tilbagetagelse med de lokale *de facto* myndigheder. Imidlertid advarede kilden stærkt mod at foretage udsendelser til det centrale og sydlige Somalia, før der foreligger et positivt resultat af fredsprocessen i dette område. Det blev understreget, at det gør der ikke nu.

Vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt det kan hævdes, at ethvert medlem af en klan i princippet er i sikkerhed i sin egen klans hjemområde, vurderede kilden, at en person ultimativt set er beskyttet af sin klan i Somalia. Dette gælder naturligvis kun, såfremt vedkommendes klan ikke er i konflikt med en anden klan, eller vedkommendes klan ikke er ramt af splittelse, og der således er interne konflikter i klanen på sub-klanniveau. Det blev i den forbindelse påpeget, at mange mennesker bærer våben i Somalia.

I forlængelse af ovenstående forklarede kilden, at en udsendende myndighed bør være klar over, at der på familieniveau vil være stærk modstand mod, at et familiemedlem i udlandet tvangsudsendes. Kilden var således enig med alle andre kilder i, at det alene af denne grund kan være særdeles farligt at foretage tvangsmæssige udsendelser til det centrale og sydlige Somalia. De personer, der eventuelt udsendes, vil tillige ofte blive betragtet som fiaskoer og derfor risikere at blive udsat for marginalisering.

Vedrørende spørgsmålet om eventuel udsendelse af kvinder påpegede Dr. Ghanim Alnajjar, United Nations Independent Expert on Somalia, United Nations Commission on Human Rights (UNCHR), Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR), Kuwait og Paul d'Auchamp, Human Rights Officer, Africa Desk, Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR), Genève, at der er risiko for, at unge piger, der udsendes, vil blive udsat for kvindelig omskæring. Et fænomen, der også er kendt i forbindelse med de såkaldte genopdragelsesrejser, hvor børn af deres forældre eller slægtninge i udlandet, sendes tilbage på et genopdragelsesophold i Somalia. Dr. Alnajjar og d'Auchamp fremhævede, at det bør indgå i overvejelserne hos udenlandske udlændingemyndigheder, at langt over 90 % af alle piger i Somalia er udsat for omskæring. UNDP har rapporteret, at kvindelig omskæring i Somalia er af den faraoniske type, det vil sige den mest omfattende og alvorlige form. UNDP vurderede i 2001, at næsten 100 % af alle piger i Somalia mellem fire og elleve år er udsat for faraonisk omskæring.¹¹

Dr. Alnajjar og d'Auchamp understregede, at individets sikkerhed på ingen måde kan garanteres under de nuværende sikkerhedsforhold i det centrale og sydlige Somalia. Alt er muligt i hele dette område, idet der endnu ikke er nogen stabilisering af hverken den politiske eller sikkerhedsmæssige situation. Dette betyder dog ikke, at en udsendt person automatisk vil blive dræbt i Somalia. En udsendt person vil muligvis være i søgelyset på grund af formodningen om, at vedkommende har en bedre økonomi end mange andre. Derfor vil vedkommende være i risiko for plyndring. Dette gælder ikke mindst, såfremt den udsendte er en enlig kvinde, eller der er tale om en person, der tilhører en minoritetsklan eller -gruppe. Det blev tilføjet, at straffrihed gælder stort set overalt i det centrale og sydlige Somalia.

¹¹ United Nations Development Programme (UNDP), *Somalia – Human Development Report 2001*, Nairobi 2001, s. 80.

Risiko for overgreb mod eskorterende personale

Ifølge UNDSS er det højst sandsynligt ikke så meget den udsendte selv, der vil være i fare ved ankomsten til bestemmelsesstedet, men snarere det eskorterende personale.

Det blev understreget af UNDSS, at det generelt er vigtigt, at der findes en magthaver eller myndighed, der kan etableres kontakt med forud for en udsendelse. Dette kan alene ske med krigsherrerne i byerne Jowhar, Merka og Kismayo, hvor sikkerhedssituationen er forbedret gennem det seneste år. UNDSS vurderede, at såfremt der er indgået en tilbagetagelsesaftale vedrørende enkelte udsendelser (*case-by-case*) med en krigsherre i Jowhar, Merka eller Kismayo kan man med en vis rimelighed forvente, at der ikke vil ske overgreb mod eskorterende personale fra disse autoriteters side.

UNDSS tilføjede, at man imidlertid aldrig må gå ud fra, at en krigsherre har fuld kontrol over indbyggerne i et givet område. Der er således altid risiko for, at personer, grupper eller klaner til den udsendte handler efter eget forgodtbefindende og altså uden om den øverste myndighed, det vil sige en lokal krigsherre og dennes milit. UNDSS forklarede, at eksistensen af en aftale, uanset om den er skriftlig eller mundtlig, ikke udelukker, at lokalbefolkningen vil modsætte sig, at udsendelsen finder sted. I den forbindelse kan det ske, at såvel den udsendte som det eskorterende personale vil blive udsat for endog alvorlige overgreb. En lokal krigsherre vil nemt risikere at miste opbakning fra befolkningen og eventuelt også sin egen klans støtte, såfremt han tillader, at udenlandske myndigheder tvangsmæssigt udsender en person til sit område.

UNDSS understregede, at det personale, der eskorterer en udsendt til bestemmelsesstedet i Somalia, altid bør udrejse straks efter ankomsten. Det kan være særdeles farligt at opholde sig i kortere eller længere tid eller blot natten over på destinationen, uanset om udsendelsen har fundet sted efter forudgående aftale eller ej.

Sikkerhedsmæssige forhold hos civile flyselskaber og charterfly

UNDSS frarådede stærkt danske myndigheder at eskortere en udsendt til en hvilken som helst destination i det centrale og sydlige Somalia, men pegede imidlertid på muligheden for at lade private charterselskaber i Nairobi overtage ansvaret for den udsendte og gennemføre den endelige udsendelse ind i Somalia. Dette er sket ved mange lejligheder, idet nogle vestlige lande har tvangsudsendt kriminelle somaliere ved hjælp af private charterselskaber, der med vagter har tvangsudsendt udviste somaliere til destinationer i det centrale og sydlige Somalia.

Det blev dog understreget af UNDSS, at uanset, om de danske myndigheder ikke selv vil stå for eskorten hele vejen til bestemmelsesstedet i Somalia, bør det under ingen omstændigheder overlades til et charterselskab at lave en aftale om tilbagetagelse med en lokal krigsherre. En sådan aftale bør alene indgås direkte mellem den udsendende myndighed og den lokale krigsherre. Dette skyldes, at der vil være overhængende risiko for, at den udsendte vil blive udsat for overgreb, såfremt der opstår misforståelser og usikkerhed om, hvad aftalen indebærer. Der findes således ingen garanti for, at den udsendte vil nå frem til det planlagte bestemmelsessted, idet man kan risikere, at et charterselskab vil skille sig af med den udsendte, hvor det skønnes mest hensigtsmæssigt.

Civile flyselskaber

Der findes alene et par civile luftfartselskaber, der beflyver destinationer i det centrale og sydlige Somalia. UNDSS forklarede, at selskaberne Daallo Airlines og African Express flyver til destinationer i det centrale og sydlige Somalia.

Daallo Airlines

Moses Ngugi, Station Manager - Kenya, Daallo Airlines, bekræftede, at de oplysninger om Daallo Airlines flyvninger i Somalia, som blev indhentet i 2004 stadig er gældende. Ngugi forklarede således, at Daallo Airlines fortsat beflyver ruterne:

- Dubai – Djibouti – Hargeisa – Galkayo – Mogadishu
- Nairobi – Mogadishu – Galkayo – Hargeisa.

Endvidere beflyves ruten London – Paris – Djibouti.

Ngugi forklarede videre, at sikkerhedssituationen samt en dårlig landingsbane i Kismayo gør, at Daallo Airlines ikke beflyver denne destination. Daallo Airlines flyver dog fortsat til Mogadishu, det vil sige til lufthavnen K50, der er beliggende cirka 50 km. nordvest for hovedstaden. Der findes offentlige transportmuligheder fra K50 til Mogadishu, og Ngugi understregede, at der ikke er særlige sikkerhedsproblemer på strækningen mellem lufthavnen og Mogadishu.

Vedrørende rejseruten Nairobi – Mogadishu – Galkayo – Hargeisa kunne Ngugi oplyse, at Daallo Airlines' fly ankommer til Jomo Kenyatta International Airport (JKIA) i Nairobi hver fredag kl. 13.00. Derfra flyver Daallo Airlines til Mogadishu hver lørdag kl. 08.00. Flyet opholder sig cirka en time i Mogadishu, hvorefter det fortsætter til Galkayo, og efter en times ophold i Galkayo flyver Daallo Airlines videre til Hargeisa, Somaliland.

Ngigi oplyste, at Daallo Airlines under ingen omstændigheder vil acceptere at transportere personer, der rejser mod deres vilje. Selskabet kan heller ikke acceptere, at dansk politi ledsager en udsendt person på Daallo Airlines' flyvninger ind i Somalia.

Ngugi uddybede, at Daallo Airlines' hovedkontor i Dubai har instrueret alle selskabets kontorer om, at Daallo Airlines under ingen omstændigheder må involveres i tvangsmæssige udsendelser til Somalia. Daallo Airlines vil derfor kun acceptere almindelige passagerer, der rejser af egen fri vilje.

African Express

UNDSS oplyste, at flyselskabet African Express beflyver ruten Nairobi – Balidogle. Balidogle er en mindre lufthavn/landingsbane, der ligger cirka 50 km. fra Mogadishu.

Jacob Kugogo, Operations Manager, African Express, bekræftede, at selskabet beflyver ruten Nairobi – Balidogle og tilføjede, at African Express endvidere beflyver ruten Berbera – Dubai to gange ugentligt.

Kugogo gjorde det imidlertid klart, at African Express ikke på nogen måde ønsker at blive involveret i tvangsmæssige udsendelser til nogen destination i Somalia.

Charterfly

UNDSS oplyste, at charterselskaber såsom Knight Aviation og Blue Bird Aviation, men også andre selskaber, der er hjemmehørende i henholdsvis Nairobi's internationale lufthavn JKIA, og Nairobi's lokale lufthavn, Wilson Airport, dagligt flyver blandt andet *khat* til Somalia. De to nævnte selskaber har således erfaring med flyvninger til Somalia. UNDSS kunne godt forestille sig, at disse selskaber vil være villige til også at medtage afviste asylansøgere og udviste personer under deres flyvninger til det centrale og sydlige Somalia.

Knight Aviation

Mohamud Jama Guled, Managing Director, Knight Aviation, Wilson Airport, oplyste, at Knight Aviation ikke er medlem af International Air Transportation Association (IATA), men Knight Aviation er dog godkendt til charterflyvninger af Kenyan Civil Aviation Board (KCAB).

Guled forklarede, at Knight Aviation har stor erfaring med flyvninger ind i Somalia, idet der flyves både fragt og personer på flere daglige flyvninger på ruter til Somalia. Desuden har Knight Aviation fløjet for FNs luftfartservice i Somalia, United Nations Common Air Services (UNCAS), samt for andre FN organisationer og International Committee of the Red Cross (ICRC).

For så vidt angår personer, der skal tvangsudsendes til Somalia, forklarede Guled, at Knight Aviation ikke foretager flyvninger til Somalia, hvor fragt og passagerer er i samme fly. Imidlertid gjorde Guled det klart, at Knight Aviation gerne vil indgå en kontrakt med dansk politi om gennemførelse af tvangsmæssige udsendelser til det centrale og sydlige Somalia. Guled gjorde i den forbindelse opmærksom på, at Knight Aviation i flere tilfælde har indgået kontrakter med udlændingemyndigheder i udlandet. Således har Knight Aviation foretaget omkring ti udsendelser for andre europæiske lande, og for nylig gennemførte selskabet en tvangsmæssig udsendelse af en somalier, der var udvist fra Norge.

Guled forklarede videre, at Knight Aviation ikke har nogen reservationer i forhold til, om der er tale om en person, der tvangsudsendes, eller om vedkommende rejser frivilligt. Selskabet har heller

ingen reservationer i forhold til, om den udsendte er dømt for kriminalitet, eller om der blot er tale om en afvist asylansøger, der ikke frivilligt vil rejse tilbage til Somalia. I denne forbindelse gjorde Guled opmærksom på, at Knight Aviation alene kan lande og arbejde på flyvepladser i det centrale og sydlige Somalia. Selskabet kan ikke operere i hverken Puntland eller Somaliland.

Guled forklarede videre, at Knight Aviation ikke ønsker, at der på nogen af selskabets flyvninger med tvangsudsendte personer til Somalia deltager personale fra den udsendende myndighed. Selskabet ansætter og medbringer selv de sikkerhedsvagter, som man mener er nødvendige på turen.

Guled tilføjede, at det har vist sig tilstrækkeligt kun at have en enkelt sikkerhedsvagt med om bord på flyene. Denne ene vagt har altid kunnet overtale de udsendte til selv at gå om bord på flyene, og det har ikke været nødvendigt at bruge magt. Guled kunne endelig oplyse, at de af selskabet anvendte sikkerhedsvagter alle er pensionerede kenyanske politifolk.

Såfremt danske myndigheder indgår en kontrakt om tvangsmæssig udsendelse med Knight Aviation, vil selskabet selv stå for hele udsendelsesarrangementet fra Nairobi til destinationen i Somalia. Dette betyder blandt andet, at der ikke på forhånd tages kontakt til nogen myndighed i Somalia. Guled forklarede, at det ikke er nødvendigt at lave aftaler med myndigheder på destinationen i Somalia, idet selskabet har egne folk på plads i Somalia. Det blev tilføjet, at Knight Aviation selv sørger for modtagelsen af den udsendte på destinationen og tillige sørger for, at den pågældende kommer helt hjem til sin hjemstavn.

Knight Aviation foretager altid sine persontransporter fra JKIA, hvilket betyder, at selskabet fuldt ud overtager ansvaret for den udsendte i JKIA. De ledsagende politifolk fra Danmark kan derfor rejse hjem, lige så snart de har overdraget den udsendte til Knight Aviation i JKIA. Guled understregede, at det ikke er nødvendigt, at ledsagende danske politifolk opholder sig i Kenya.

Endvidere gjorde Guled opmærksom på, at Knight Aviation kun kan acceptere, at der transporteres én udsendt person per flyvning. Selskabet stiller som betingelse for at foretage flyvninger med tvangsudsendte, at den udsendende myndighed ikke på forhånd offentliggør sine hensigter, idet dette kan vanskeliggøre Knight Aviation's arbejde med at gennemføre udsendelsen.

Angående spørgsmålet om, hvorvidt det er muligt for Knight Aviation at foretage en afrapportering af udsendelsesforløbet kunne Guled oplyse, at dette kun er sket i ganske få tilfælde. Det har alene været de svenske myndigheder, der i nogle få tilfælde har anmodet om dette. Normalt sker der ingen afrapportering om udsendelsesforløbet.

Endelig kunne Guled oplyse, at prisen for udsendelse af en person til for eksempel Mogadishu vil være mellem 6.000 og 8.000 US \$. Prisen er afhængig af dagsprisen på flybrændstof. Knight Aviation benytter fly af typen Cessna 402 på sine flyvninger til Somalia.

Det bemærkes, at umiddelbart inden afslutningen af mødet med Guled ankom der endnu en medarbejder fra Knight Aviation. Denne præsenterede sig som administrationschef, og de to blev kort efter enige om, at Knight Aviation muligvis havde en række forbehold med hensyn til at transportere afviste, somaliske asylansøgere fra Danmark til Somalia. Guled oplyste i den forbindelse, at denne havde troet, at mødet alene havde drejet sig om somaliske statsborgere, der var dømt for kriminalitet begået i Danmark og dermed blevet udvist. Det blev tilføjet, at Knight Aviation hidtil kun har gennemført udsendelser af kriminelle somaliere og ikke af afviste

asylansøgere. Alligevel blev Guled og administrationschefen enige om, at Knight Aviation godt kan foretage udsendelser af afviste asylansøgere fra Danmark.

Phoenix Aviation

Douglas Chore, Assistant Operation Manager, Phoenix Aviation, Wilson Airport, oplyste, at Phoenix Aviation er medlem af IATA, og selskabet er godkendt af KCAB.

Phoenix Aviation har ingen daglige afgangene til Somalia, men har stor erfaring i flyvninger til alle dele af Somalia. Phoenix Aviation har tillige fløjet for flere internationale organisationer i Nairobi, herunder også for UNCAS.

Chore forklarede, at Phoenix Aviation kun en gang tidligere har deltaget i en tvangsmæssig udsendelse til Somalia af en afvist asylansøger. Dette var, da dansk politi i efteråret 2004 hyrede selskabet til at foretage en udsendelse af en afvist asylansøger til Hargeisa, Somaliland via JKIA.¹² Phoenix Aviation vil ikke selv medbringe sikkerhedsvagter på en flyvning med en afvist asylansøger, og Chore stillede derfor krav om, at dansk politi skal eskortere den udsendte på flyet fra Nairobi til destinationen i Somalia.

Chore tilføjede, at Phoenix Aviation også stiller krav om, at der forud for en konkret udsendelse til Somalia er indgået en tilbagetagelsesaftale herom med den lokale *de facto*-myndighed. Dette er for at sikre, at der ikke opstår sikkerhedsproblemer, når den udsendte ankommer til destinationen. Chore vurderede, at såfremt der ikke på forhånd er indgået en sådan aftale, vil der være risiko for alvorlige sikkerhedsproblemer ved ankomsten. En flyvning med en afvist asylansøger eller en hvilken som helst anden somalisk person, der føres tilbage til Somalia med tvang, vil være særdeles farlig for alle involverede parter. Det vil sige for såvel flyselskabet som det eskorterende personale og den udsendte selv.

Chore forklarede videre, at Phoenix Aviation ikke stiller specifikke krav til, hvilke magtmidler, der må anvendes for at pacificere en udsendt under selve flyvningen. Det skal blot sikres, at piloterne har arbejdsro.

Vedrørende en række mere tekniske detaljer kunne Chore oplyse, at Phoenix Aviation kan foretage flyvninger med afviste asylansøgere fra både Wilson Airport og JKIA. Flyvningerne vil blive foretaget med selskabets Beechcraft 200 fly. Der er tale om et fly, der vil kunne transportere syv eller otte personer ud over piloten, og Chore tilføjede, at Phoenix Aviation gerne accepterer, at der transporteres flere udsendte ad gangen. Selskabet har ingen forbehold over for, om den eller de udsendte er personer dømt for kriminalitet eller blot er afviste asylansøgere.

Endelig kunne Chore oplyse, at en transport af en udsendt og to ledsagende danske politifolk fra JKIA til Mogadishu vil beløbe sig til omkring 9.000 US \$.

Blue Bird Aviation

Captain Mohammad, Operation Manager, Blue Bird Aviation, Wilson Airport, oplyste, at Blue Bird Aviation er medlem af IATA, og at selskabet er godkendt af KCAB.

¹² Denne udsendelse fandt sted i august 2004 og resulterede i, at dansk politi og piloten på Phoenix Aviation-flyet i Hargeisa blev truet med våben ved ankomsten til Hargeisa og tvunget til straks at returnere til Nairobi.

Blue Bird Aviation flyver til alle destinationer i Somalia, men Mohammad understregede, at selskabet under ingen omstændigheder vil deltage i en tvangsmæssig udsendelse af en somalisk statsborger til en destination i Somalia. Dette vil være en meget farlig operation at gennemføre, både for det eskorterende personale, der simpelthen vil være i livsfare ved ankomsten, men også af hensyn til flyselskabet, der risikerer at miste både fly og besætning. Mohammad tilføjede, at et flyselskab, der transporterer tvangsudsendte personer til Somalia, risikerer at ødelægge sine egne muligheder for at kunne operere i landet. Mohammad henviste i den forbindelse til, at Blue Bird Aviation allerede har oplevet flere uheldige episoder i Somalia til trods for, at selskabet ikke har stået bag tvangsudsendelser af somaliske statsborgere.

Mohammad vurderede, at de danske udlændingemyndigheder kun kan løse sit problem med afviste asylansøgere og udsendelser til det sydlige og centrale Somalia ved at tilbyde hver enkelt somalisk borger en økonomisk pakke. Det var tillige Mohammad's vurdering, at der ikke kan laves flyvninger af denne art ind i det sydlige og centrale Somalia, uden at dette medfører alvorlige sikkerhedsrisici for alle parter.

Indgåelse af udsendelsesaftaler med lokale *de facto* myndigheder

Dr. Alnajjar og d'Auchamp kunne på ingen måde støtte eller anbefale, at Danmark eventuelt indgår en aftale om tilbagetagelse af afviste asylansøgere med nogen, herunder lokale krigsherrer, i det centrale og sydlige Somalia. Dr. Alnajjar gjorde gældende, at dette forbehold også omfatter Jowhar, Merka og Kismayo.

Dr. Alnajjar pointerede, at for det første kan man ikke forvente, at en sådan aftale vil holde, idet en krigsherre kan være udskiftet med en anden, allerede inden en eventuel udsendelse er kommet i stand. Dertil kommer, at mange af krigsherrerne i Somalia må betragtes som krigsforbrydere. Endelig er der en potentiel risiko for, at en person, der udsendes mod sin vilje til det centrale og sydlige Somalia, vil blive udsat for overgreb. Et forhold, som ingen på forhånd kan udelukke. Det blev i denne forbindelse påpeget, at der er fuld straffrihed for personer, der begår forbrydelser, så længe forbryderen tilhører en dominerende klan eller milits. Dette gælder ikke mindst i Mogadishu.

Dr. Alnajjar og d'Auchamp var allerede forud for mødet med den danske delegation blevet orienteret om formålet med den danske mission, og de var tillige blevet orienteret om andre landes initiativer på udsendelsesområdet. På denne baggrund var der blevet udsendt en pressemeddelelse af Dr. Alnajjar kort før delegationens møde med denne. I denne pressemeddelelse udtrykker Dr. Alnajjar sin bekymring for tvangsmæssige udsendelser på følgende vis: *"The Independent Expert is concerned by reports that certain countries are stepping up efforts to repatriate – at times forcefully – Somali refugees and asylum-seekers to Somalia without certainty that their safety would be guaranteed [...] He [Dr. Alnajjar] calls upon the international community to ensure that the rights of refugees and asylum-seekers are fully respected."*¹³

Dr. Alnajjar og d'Auchamp gjorde delegationen opmærksom på, at de for så vidt vurderer det centrale og sydlige Somalia som værende det værste land eller område i Afrika hvad angår sikkerhed og menneskerettigheder. Denne vurdering skyldes den totale uforudsigelighed i området og fraværet af enhver form for ansvarlig myndighed. Dr. Alnajjar og d'Auchamp tilføjede, at der ikke findes nogen garanti for, at en udsendt person vil være i sikkerhed efter ankomsten til Somalia. Til trods for, at der p.t. kan være en midlertidig sikkerhed i et givet område, er der ingen garanti for, at denne sikkerhed vil vare. Sikkerhedssituationen i hele det centrale og sydlige Somalia er fortsat meget flydende.

Dr. Alnajjar og d'Auchamp understregede, at såfremt dansk politi tvangsudsender en person til det centrale og sydlige Somalia, og den udsendte efterfølgende udsættes for overgreb eller blot kommer ud for en ulykke, vil der være stor risiko for, at det vil blive betragtet som om, Danmark har begået en forbrydelse. Dr. Alnajjar og d'Auchamp kommenterede en potentiel dansk udsendelse som *"a worthless exercise, which can backfire"* og appellerede, *"please don't do it!"*. De beklagede begge, at nogle europæiske lande allerede har foretaget tvangsudsendelser af personer til det centrale og sydlige Somalia.

Såfremt Danmark alligevel beslutter sig for at gennemføre tvangsmæssige udsendelser til det centrale og sydlige Somalia, var det Dr. Alnajjar's bedste råd at undlade at indgå

¹³ United Nations, Press Release: *Human Rights Envoy hails civil society, condemns attacks on human rights defenders and media*, Nairobi, 1 September 2005.

tilbagetagelsesaftaler med lokale krigsherrer. Den udsendende myndighed bør lade den person, der mod sin vilje alligevel tvinges til at indrejse i Somalia, selv bestemme, hvorledes dette kan lade sig gøre.

Dr. Alnajjar understregede, at han meget gerne ser sine synspunkter vedrørende tvangsmæssig udsendelse af afviste asylansøgere til det centrale og sydlige Somalia offentliggjort, og at han desuden gerne vil konsulteres om dette spørgsmål når som helst.

En leder af en international organisation advarede også kraftigt imod, at der indgås tilbagetagelsesaftaler med krigsherrer eller andre i det centrale og sydlige Somalia, uanset om sådanne aftaler er skriftlige eller mundtlige eller eventuelt er indgået af en tredje part. Kilden ville aldrig selv stole på en aftale med en krigsherre om tilbagetagelse. Alene det forhold, at en sådan aftales holdbarhed vil være bestemt af den berørte klans mening om aftalen, vil gøre aftalen værdiløs. De familiemedlemmer og andre, der er direkte berørte af en planlagt udsendelse, vil meget let kunne påvirke deres klanfæller og dermed mobilisere befolkningen imod aftalen. Alle andre i udsendelsesområdet vil naturligvis frygte, at de også kan blive ramt af en tilbagetagelsesaftale, uanset om det vil være tilfældet eller ej. Kilden tilføjede, at enhver krigsherre vil skrive under på hvad som helst for eventuelt at opnå noget.

UNDSS frarådede på det bestemteste at gennemføre en tvangsmæssig udsendelse af en afvist asylansøger til nogen lokalitet i det sydlige og centrale Somalia uden en forudgående aftale med den krigsherre, der p.t. kontrollerer det område, hvortil udsendelsen er planlagt. UNDSS understregede sit synspunkt med ordene: *"Don't even think about it!"* og tilføjede, at UNDSS's vurdering af udsendelsesmuligheder til det centrale og sydlige Somalia alene angår det potentielt og teknisk mulige ud fra en ren sikkerhedsvurdering for eventuelt eskorterende personale.

UNDSS understregede, at enhver sikkerhedsvurdering af forhold i det centrale og sydlige Somalia naturligvis må være af midlertidig karakter, idet sikkerhedsforholdene er flydende og uforudsigelige. Såfremt en dansk myndighed beslutter sig for at gennemføre en udsendelse til en lokalitet i det centrale og sydlige Somalia, bør denne myndighed foretage en grundig sikkerhedsvurdering af forholdene på destinationen umiddelbart før, indreisen i Somalia finder sted. Ikke mindst bør det sikres, at den eksisterende autoritet, det vil sige militets eller krigsherres, på destinationen er indforstået med, at der vil ankomme en person, der er tvangsmæssigt udsendt af en dansk myndighed.

UNDSS vurderede, at lokale krigsherrer kan have en betydelig interesse i, at der er personer fra det område, de måtte kontrollere, der opholder sig i udlandet. Disse personer kan blandt andet bidrage til at styrke den lokale økonomi ved at overføre økonomiske midler fra udlandet til slægtninge i området. Dette forhold samt det forhold, at en krigsherre også kan have interesse i, at der findes personer fra dennes egen klan blandt den somaliske diaspora, kan medføre, at det kan blive katastrofalt at foretage udsendelser uden den lokale krigsherres forudgående accept. Dertil kommer, at der er stor risiko for, at pårørende til den udsendte aktivt vil forsøge at hindre, at udsendelsen finder sted. UNDSS pointerede, at der stadig er mange almindelige mennesker i Somalia, der bærer våben.

Adspurg om der konkret er administrationer eller krigsherrer i det centrale og sydlige Somalia, som man eventuelt kunne overveje at indgå tilbagetagelsesaftaler med, svarede UNDSS, at der findes relativt stabile administrationer i Jowhar-området i Middle Shabelle regionen, i Merka-området i Lower Shabelle regionen og i Kismayo i Lower Juba regionen. Alle disse steder er karakteriseret

ved, at en dominerende krigsherre ubestridt har magten. Sikkerhedssituationen i disse tre områder er mærkbart forbedret i løbet af det seneste års tid. Dette skyldes især, at de lokale krigsherrer har kunnet bevare kontrollen, og der ikke har været alvorlige konflikter om magten i deres respektive områder. Nedenfor følger en nærmere præsentation af forholdene i byerne Jowhar, Merka og Kismayo. Det bemærkes, at delegationen efter gennemførelsen af missionen har fulgt udviklingen i Jowhar og Kismayo, idet der efterfølgende er opstået en række sikkerhedsproblemer i de to områder. Oplysninger om dette er medtaget i nærværende rapport.

Jowhar

UNDSS forklarede, at Jowhar-området i Middle Shabelle regionen er sikker for tiden. Enhver fremmed eller rejsende til området bliver registreret hos den lokale administration, der kontrolleres af krigsherren Mohamed Omar Habeeb, også kaldet Mohamed Dhere. Mohamed Dhere har fuld kontrol over sine militser, og desuden er der en massiv tilstedeværelse af sikkerhedsstyrker i området, idet Jowhar netop nu er midlertidigt hjemsted for Somalias TFG. Somalias nyudnævnte præsident Abdullahi Yussuf og dennes premierminister, Ali Muhammad Gedi, opholder sig således i Jowhar, ligesom en stor del af TFG's medlemmer og ministre.

Krigsherren Mohamed Dhere har fuldstændig kontrol over Jowhar og benævnes Chairman of Middle Shabelle Administration (MSA). UNDSS ville dog ikke betegne Mohamed Dhere som en tilhænger af lov og orden. Således har han for stået bag tilbageholdelsen af en lokalansat UNICEF-medarbejder i Jowhar og har begået overgreb mod denne. Overgrebet bestod i, at den tilbageholdte fik sit skæg og hår raget af. UNICEF-medarbejderen er dog nu løsladt, men tilbageholdelsen illustrerer, at Mohamed Dhere er desperat efter penge, og han afkræver hyppigt beskyttelsespenge af UNICEF i området.

UNDSS udtrykte på denne baggrund tvivl om, hvorvidt der kan indgås en holdbar tilbagetagelsesaftale med Mohamed Dhere. Det blev påpeget, at der næppe kan forhandles en fungerende tilbagetagelsesprocedure på benene med Mohamed Dhere. Han vil muligvis acceptere på baggrund af en direkte forhandling med en repræsentant for Danmark, at der kan udsendes en enkel eller nogle få personer til sit område. Imidlertid vil man aldrig kunne stole på, at Mohamed Dhere efterfølgende vil overholde sin del af aftalen. Dette betyder, at der kan opstå en meget farlig situation i forbindelse med en eventuel udsendelse, idet der ingen garanti er for, hvad der vil ske ved ankomsten til bestemmelsesstedet. UNDSS gjorde i den forbindelse opmærksom på, at Mohamed Dhere er særdeles temperamentsfuld "for ikke at sige kolerisk".

UNDSS forklarede, at sikkerheden i Jowhar er underlagt streng kontrol. Selv radikale elementer, såsom medlemmer af Al-Itihad, vil have vanskeligt ved at udføre aktiviteter i Jowhar.

Dr. Alnajjar og d'Auchamp besøgte Jowhar under deres netop afsluttede mission til Somalia, og de vurderede, at såfremt sikkerhedssituationen holder, "ser det godt ud, og der vil være håb om fremgang". Således konstaterede de en vis fremgang i bygningsaktiviteterne i byen, hvilket er en indikation på, at der i hvert fald er nogle, der tror på fremtiden. Dr. Alnajjar og d'Auchamp betragtede Mohamed Dhere som en pragmatisk, men uforudsigelig og muligvis ikke troværdig leder.

Dr. Alnajjar og d'Auchamp vurderede, at sikkerheden i Jowhar p.t. er næsten 100 %. Dette skyldes især det forhold, at Mohamed Dhere har fuldstændig kontrol over området. Det blev dog understreget, at Mohamed Dhere reelt må betragtes som en diktator.

Endelig kunne Dr. Alnajjar og d'Auchamp oplyse, at administrationen i Jowhar har en interesse i at indføre lov og orden i området. Derfor er der muligvis heller ikke straffrihed for en person, der har begået en forbrydelse i Jowhar. Somalisk politi står normalt ikke bag systematiske overgreb, men der er dog rapporter om, at indsatte i fængsler er døde som følge af manglende medicinsk behandling.

En leder af en international organisation ville medgive, at selve Jowhar by er sikker for tiden. Dette skyldes Mohamed Dheres og hele Abgal-klanens totale dominans. Imidlertid er sikkerheden ikke i orden i den omgivende Middle Shabelle-region, hvor der især er alvorlige sikkerhedsproblemer langs regionens kyststrækning.

Romero og Bettocchi vurderede, at situationen i Jowhar vil kunne ændre sig radikalt fra den ene dag til den anden. TFG er alene gæst i Jowhar, og der har været trusler om angreb fra den del af regeringen, der opholder sig i Mogadishu. Der er i den forbindelse sket en stigning i omfanget af illegal våbeneksport til området, og sikkerhedssituationen er meget skrøbelig.

Det bemærkes, at delegationen afholdt to møder med UNHCR i Nairobi. På det sidste møde med UNHCR, der fandt sted kort før delegationens hjemrejse, kunne Romero oplyse, at der var sket en alvorlig tilspidsning af situationen i Jowhar. Imidlertid havde al kommunikation mellem Jowhar og Nairobi været afbrudt de seneste par dage, og Mohamed Dhere havde selv taget ansvaret for denne afbrydelse. Romero forklarede videre, at de næste 48 timer kunne vise sig afgørende for udviklingen og sikkerhedssituationen i Jowhar. FN's hovedkontor i New York havde allerede besluttet sig for at trække alt sit personale ud af området. Udenlandsk personale er trukket til Nairobi, mens somalisk personale er blevet forflyttet til andre steder i Somalia. Romero tilføjede, at dette er forekommet et par gange igennem det seneste år.

IRIN rapporterede den 26. september 2005, at den Mogadishu-baserede fraktion af TFG havde afholdt et møde i byen Bal'ad, cirka 60 km. syd for Jowhar. Afholdelsen af mødet er blevet beskyldt for at være en provokation mod den Jowhar-baserede fraktion af TFG. Ifølge kilder i Bal'ad var afholdelsen af mødet en demonstration over for præsident Abdullahi Yusuf og premierminister Ali Muhammad Gedi. Mødet skulle vise, at Mogadishu-fraktionen er en faktor, der bør tages alvorligt. Således erklærede en kilde: "They were simply showing Yusuf and Gedi that they could meet at their doorstep". Imidlertid har talsmænd for Yusuf og Gedi erklæret, at: "Such meetings and provocative statements that come out of them do not help the ongoing reconciliation efforts".

Ifølge en NGO Security Report, der dækker perioden 29. september til 5. oktober 2005, fandt der en stigende militarisering sted i Jowhar-området: "Additional reporting during the period indicates that there has been a steady influx into Jowhar of former military servicemen who served during Siyad Barre's rule. Reports indicate that militias currently present in and around Jowhar are estimated to be in excess of 4000. During the period several TFI members in Nairobi and other regions in Somalia were recalled to Jowhar. Initial assessment suggests that the TFG leadership aims to direct the TFI members allied to them to begin recruitment of security forces in their respective areas."¹⁴

IRIN rapporterede den 10. og 11. oktober 2005, at bruddene på FN's våbenembargo, der trådte i kraft i 1992, nu havde nået et vedholdende og dramatisk opsving. Disse brud begås af såvel den Jowhar- som den Mogadishu-baserede TFG-fraktion. Forskellige krigsherrer i det sydlige og

¹⁴ NGO Security Report, *SECURITY UPDATE*, 29 SEP – 5 OCT 2005, Report Number 40/05.

centrale Somalia står også bag brud på embargoen. FN's Monitoring Group, som skal undersøge brud på våbenembargoen, betegnede den stigende våbenimport i det sydlige og centrale Somalia som en manifestation af "highly aggravated militarisation of both sides, resulting in a severely elevated threat of widespread violence in Somalia."¹⁵

Merka

UNDSS oplyste, at den lokale krigsherre i Merka hedder Indha Aade og tilhører Habr Gedir subklanen Ayr. Indha Aade er leder af Lower Shabelle Administration (LSA) og betragtes af en del som værende islamisk fundamentalist. UNDSS tilføjede, at Indha Aade stort set har kontrol over hele Lower Shabelle regionen, inklusive byen Merka.

Ifølge UNDSS er Indha Aade en forholdsvis troværdig krigsherre, men man kan dog ikke stole 100% på, at han kan eller vil holde ord i forbindelse med indgåelse af en eventuel tilbagetagelsesaftale med danske myndigheder. Det blev understreget, at en tilbagetagelsesaftale alene bør indgås direkte og ved personligt fremmøde i Merka mellem den udsendende myndighed og Indha Aade. UNDSS frarådede bestemt, at en udsendende myndighed overlader det til for eksempel et charterselskab i Nairobi at stå for indgåelsen af en aftale om tilbagetage. Det blev atter påpeget, at indgåelsen af en tilbagetagelsesaftale sandsynligvis vil kræve flere konsultationer mellem parterne. Det blev tillige understreget, at administrationerne i Jowhar, Merka og Kismayo ikke kan sammenlignes med administrationerne i Somaliland og Puntland. I bedste fald kan man tale om, at der findes en rudimentær administration i form af en udnævnt District Commissioner eller lignende i Jowhar, Merka og Kismayo, og at den politiske såvel som den militære magt alene findes hos den herskende krigsherre. Det blev tilføjet, at Indha Aade er allieret med den del af regeringen, som opholder sig i Mogadishu, og at han er modstander af Addulahi Yussufs fraktion, der opholder sig i Jowhar.

En leder af en international organisation oplyste, at Lower Shabelle-regionen er et alvorligt konfliktområde. Til trods for, at der generelt set er sket en forbedring af sikkerhedssituationen i Lower Shabelle-regionen, er der fortsat mange alvorlige konflikter. Denne region har i en lang årrække været konfliktfyldt, idet den er hjemsted for et meget stort antal klaner og minoritetsbefolkninger.

Kismayo

UNDSS forklarede, at sikkerhedssituationen i Kismayo er blevet betydeligt forbedret gennem det seneste år. Således har UNDSS anmodet dets hovedkontor i New York om, at sikkerhedsvurderingen af Kismayo nedgraderes fra fase 5 til fase 4. Forbedringen af sikkerhedssituationen i Kismayo udtrykker sig blandt ved, at det er forbudt for civile at bære våben i byen. UNDSS forklarede, at etableringen og konsolideringen af Juba Valley Alliance (JVA), der ledes af krigsherren, oberst Barre Aden Hirale, har forbedret sikkerhedsforholdene i Kismayo. JVA har fuld kontrol over Kismayo, og den består hovedsagelig af en alliance mellem Marehan-klaner og Habr Gedir subklanen Ayr. Barre Aden Hirale's JVA er, om end ikke allieret med Abdullahi Yussufs regeringsfraktion i Jowhar, så i hvert fald positiv over for denne. Barre Aden Hirale er Minister for Reconstruction and Resettlement i premierminister Ali Muhammad Gedi's kabinet.

¹⁵ IRIN, *SOMALIA: Arms embargo violations on the rise, UN team says*, 10 October 2005.

På samme måde, som det er tilfældet i Merka (se ovenfor), kan man også i Kismayo forsøge at indgå en aftale om tilbagetagelse af afviste asylansøgere med den lokale krigsherre Barre Hirale. UNDSS betegnede Barre Hirale som relativ troværdig.

Romero og Bettocchi oplyste, at UNHCR overvejer at genetablere sig i Kismayo, men advarede dog om, at der ikke hersker lov og orden i området. Den orden, der måtte herske i Kismayo, bygger alene på våbenmagt og krigsherrers kontrol over området. Stabiliseringen har vitterligt tiltrukket en del internt fordrevne fra andre områder, men der er fortsat rapporter om overgreb og angreb på de internt fordrevne i Kismayo-området. Man kan sige, at disse reelt er i fængsel i Kismayo-området. Det blev tilføjet, at forbudet mod, at civile bærer våben i Kismayo, har medført en vis forbedring af sikkerheden, som på sin side tiltrækker yderligere internt fordrevne.

En leder af en international organisation erklærede sig delvist uenig i UNDSS' vurdering af sikkerheden i Kismayo. Kismayo er et særdeles komplekst område, og kildens egen organisation er ikke repræsenteret i dette område. Der er i det hele taget ingen international tilstedeværelse i Kismayo. Imidlertid er der tegn på, at sikkerheden i Kismayo er bedre end tidligere. Kismayo har været et alvorligt konfliktområde under hele borgerkrigen i Somalia.

På trods af den relative forbedring af sikkerhedssituationen i Kismayo blev Mohamuud Muse Gurage, der var FN's sikkerhedsofficer i byen, skudt og dræbt af ukendte gerningsmænd den 3. oktober 2005. Som følge af drabet har FN nu trukket alt sit personale ud af Kismayo-området, og ledelsen af JVA har iværksat en omfattende eftersøgning af gerningsmændene. FN's generalsekretær Kofi Annan har dybt beklaget drabet og opfordret de lokale myndigheder til at finde de skyldige og bringe dem for retten. JVA har iværksat en omfattende eftersøgning i området. En kilde oplyste til IRIN, at JVA er "very angry that this happened at a time when they were trying to convince the UN and other aid agencies to come back into Kismayo".¹⁶

Det øvrige centrale og sydlige Somalia

UNDSS forklarede, at ud fra en sikkerhedsvurdering er der ingen andre steder end Jowhar, Merka og Kismayo, hvor man p.t. kan eller bør overveje at foretage udsendelser til. I hele det øvrige centrale og sydlige Somalia, inklusive Mogadishu, er sikkerhedssituationen meget skrøbelig og flydende.

Dr. Alnajjar oplyste, at sikkerhedssituationen og menneskerettighedsforholdene er langt værre i det centrale og sydlige Somalia end i Somaliland og Puntland. I det centrale og sydlige Somalia foregår der fortsat magtkampe på klanbasis og mellem de enkelte krigsherrer. På den anden side vurderede Dr. Alnajjar, at der generelt set er sket en forbedring af sikkerhedssituationen i det centrale og sydlige Somalia, men at det fortsat er særligt slemt i Mogadishu. Dr. Alnajjar frygter således, at der kan opstå alvorlige konflikter i Mogadishu. Især er der grundlag for at frygte, at radikale islamiske grupper vil kunne anspore til konflikter i byen. Dertil kommer, at såvel Etiopien som Yemen kan have en interesse i at lægge hindringer i vejen for en forbedring af sikkerhedssituationen i Somalia og i Mogadishu. Etiopien har således interesse i, at der skabes et decentraliseret, føderalt Somalia på bekostning af et Somalia med et stærkt centralistisk styre.

¹⁶ IRIN, *SOMALIA: UN condemns killing of staff member*, Nairobi, 4 October 2005 og IRIN, *SOMALIA: Annan saddened by killing of UN employee*, Nairobi, 6 October 2005.

Mogadishu

UNDSS oplyste, at der er blevet dannet en ny islamistisk gruppe i Mogadishu. Gruppen har ikke noget kendt navn, men går under betegnelsen "*The New Jihadis*". The New Jihadis er endnu ganske lille, men stærkt ekstremistisk. Lederen af The New Jihadis er Aaden Hashi Ayrow, der har trænet i Afghanistan under ledelse af en tidligere kendt Al-Itihad militærleder. Ayrow tilhører Habr Gedir subklanen Ayr. Ayrow er tillige leder af *Sharia*-militsen i Mogadishu, og International Crisis Group (ICG) rapporterede i juli 2005, at der er kilder, der antager, at Ayrow er direkte tilknyttet al-Qaeda's netværk via bevægelsens operationer i Somalia.¹⁷

UNDSS forklarede, at der findes en vis administration i Mogadishu. Der findes således en guvernør for Benadir regionen, og UNDSS noterede sig, at Mogadishus borgmester for nylig afholdt et møde med samtlige byens 16 distriktskommissærer. Imidlertid er sikkerhedssituationen i Mogadishu fortsat meget alvorlig, idet mange af de tidligere demobiliserede militssoldater er tilbage på gaderne igen. Dette er en klar indikation på, at sikkerheden er under forværring i Mogadishu, som i en lang årrække har været klassificeret som værende i sikkerhedsfase 5 og fortsat er det.

Det blev tilføjet, at der p.t. ikke er planer om at forflytte overgangsregeringen TFG fra Jowhar til Mogadishu. Præsident Abdullahi Yussuf Ahmed har erklæret, at sikkerheden i Mogadishu skal være bedre, førend regeringen og parlamentet kan etablere sig i Mogadishu. Imidlertid opholder en stor del af TFP-medlemmerne samt et antal kabinetsministre sig allerede i Mogadishu. Således befinder TFP's Speaker of Parliament, Sharif Hassan Shaykh Aden, sig i Mogadishu sammen med omkring 130-40 ministre og parlamentsmedlemmer. IRIN rapporterede den 21. september 2005, at TFP består af i alt 275 medlemmer, hvoraf de ca. 100 nu opholder sig i Mogadishu.¹⁸

UNDSS forklarede videre, at der nu findes *Sharia* domstole i Mogadishu, samt at disse har indflydelse over hele byen. Tilstedeværelsen af en *Sharia* domstol og dennes militser yder en vis sikkerhed, men domstolen er domineret af en enkelt klan, nemlig Habr Gedir. På spørgsmålet om hvorvidt *Sharia* militserne reelt er under *Sharia* domstolens kontrol, vurderede UNDSS, at såfremt Ayrow, der som nævnt er leder af *Sharia* militserne, modtager en ordre fra *Sharia* domstolen, vil han sandsynligvis efterleve ordren. Dog er det sådan, at det ofte vil være den traditionelle retsopfattelse og klantilhørsforhold, der vil være ledetråd i militsernes magtudøvelse, også for lederen af *Sharia* militserne.

Dr. Immanol Berakoetxea, Somalia Health Coordinator for International Organisations, Somalia Aid Coordination Body (SACB), Health Sector Committee, kunne oplyse, at der siden juni 2005 er blevet dræbt 25 personer i Mogadishu alene af politiske grunde. Det er ofte den islamiske organisation Al-Itihad, der står bag disse drab. Berakoetxea bekræftede, at det er et nyt fænomen i Somalia, at personer udsættes for drab af politiske grunde.

En leder af en international organisation kunne også bekræfte, at der nu finder målrettede, politisk motiverede drab sted i Mogadishu. Dette har forværret sikkerhedssituationen alvorligt gennem den seneste tid. Imidlertid er der ingen, der helt sikkert ved, hvem der står bag drabene, men de er ikke rettet mod almindelige somaliere, der vender hjem fra udlandet. Kilden forklarede, at der sker

¹⁷ International Crisis Group, *Counter-Terrorism in Somalia: Losing Hearts and Minds?*, Africa Report No 95 – 11 July 2005, s.6.

¹⁸ IRIN, SOMALIA: *PM to go to Mogadishu for consultations*, 21 September 2005.

mange politisk motiverede drab i det centrale og sydlige Somalia. Kilden formodede, at mange af drabene bliver begået af forskellige krigsherrers hemmelige efterretningstjenester.

Dr. Alnajjar kunne ikke bekræfte, at omfanget af de politisk motiverede drab i Mogadishu var så stort som oplyst af Berakoetxea. Dr. Alnajjar bekræftede dog, at fænomenet er nyt, men at det kun er forekommet nogle få gange.

Andre landes erfaringer med udsendelser

1. Ambassadesekretær Liselotte Åberg, Sveriges ambassade i Nairobi, oplyste, at Sverige ikke foretager og heller ikke har foretaget tvangsmæssige udsendelser af afviste asylansøgere til nogen del af Somalia.

Sveriges ambassade i Nairobi har imidlertid afholdt indledende samtaler vedrørende udsendelse af afviste asylansøgere med Abdullahi Yussufs administration, mens denne endnu var placeret i Nairobi. Ambassaden fik imidlertid at vide, at det var for tidligt at tage stilling til dette spørgsmål, idet regeringen endnu ikke var på plads i Somalia. Åberg tilføjede, at der ikke er sket yderligere.

Utlendingsdirektoratet (UDI) i Oslo oplyste, at Norge ikke har udsendt afviste asylansøgere til det centrale og sydlige Somalia. UDI kunne dog bekræfte, at Norge i sommeren 2005 udsendte en udvisningsdømt somalier til en lokalitet i det centrale og sydlige Somalia.

James Bennett, Country-Specific Asylum Policy Team, Immigration and Nationality Directorate, Home Office, Croydon, oplyste, at Storbritanniens udsendelsesprogram vedrørende Somalia er meget begrænset. Udsendelsesprogrammet har alene omfattet et fåtal af enlige mænd tilhørende ikke-sårbare befolkningsgrupper i Somalia. Udsendelsesprogrammet har kun fungeret i perioden marts – juni 2004, idet en udsendt person i transit i Dubai i juni 2004 nægtede at gå om bord i Daallo Airlines' fly til Mogadishu. Daallo Airlines har siden da afvist at transportere personer, der ikke rejser frivilligt, og Storbritannien har ikke gennemført tvangsmæssige udsendelser til det centrale og sydlige Somalia siden juni 2004.

Konsulterede kilder

Alnajjar, Ghanim, Dr., United Nations Independent Expert on Somalia, United Nations Commission on Human Rights (UNCHR), Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR), Kuwait.

Bennett, James, Country-Specific Asylum Policy Team, Immigration & Nationality Directorate, Home Office, Croydon.

Berakoetxea, Imanol, Dr., Somalia Health Coordinator for International Organisations, Somalia Aid Coordination Body (SACB), Health Sector Committee, Nairobi.

Bettocchi, Guillermo, Senior Advisor/Officer in Charge, United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), UNHCR Representation in Somalia, Nairobi.

Chore, Douglas, Assistant Operation Manager, Phoenix Aviation, Nairobi.

d'Auchamp, Paul, Human Rights Officer, Africa Desk, Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR), Genève.

En leder af en international organisation, Nairobi.

Guled, Mohamud Jama, Managing Director, Knight Aviation, Nairobi.

Jensen, Bo, Ambassadør, Danmarks Ambassade, Nairobi.

Kugogo, Jacob, Operations Manager, African Express, Nairobi.

Madsen, Anna Marie, Bistandsråd, Danmarks Ambassade, Nairobi.

McClain, Edwin P., Regional Representative for East and Central Africa, International Organisation for Migration (IOM), Nairobi.

Ngugi, Moses, Station Manager – Kenya, Daallo Airlines, Nairobi.

Operation Manager, Captain, Mohammad, Blue Bird Aviation, Nairobi.

Romero, Marti, Protection Officer, United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), UNHCR Representation in Somalia, Nairobi.

United Nations Department for Safety and Security (UNDSS), Nairobi.

Utlendingsdirektoratet (UDI), Oslo.

Weiss, Thomas Lothar, Dr., Regional Representative, International Organisation for Migration (IOM), Regional Office for the Baltic and Nordic States, Helsingfors.

Åberg, Liselotte, First Secretary, Embassy of Sweden, Nairobi.

Anvendte forkortelser

AU – African Union

AVR – Assisted Voluntary Return

FN – Forenede Nationer

FSAU – Food Security and Analysis Unit

IATA – International Air Transportation Association

IDP – Internally Displaced Person

IFA – Internal Flight Alternative

IGAD – Inter-Governmental Authority on Development

ICG – International Crisis Group

IOM – International Organisation for Migration

IRIN – Integrated Regional Information Network

JVA – Juba Valley Alliance

KCAB – Kenyan Civil Aviation Board

LSA – Lower Shabelle Administration

MSA – Middle Shabelle Administration

NGO – Non-Governmental Organisation

OHCHR – Office of the High Commissioner for Human Rights

SACB – Somalia Aid Coordination Body

TFG – Transitional Federal Government

TFP – Transitional Federal Parliament

UDI – Utlendingsdirektoratet

UN – United Nations

UNCAS – United Nations Common Air Services

UNCHR – United Nations Commission on Human Rights

UNDP – United Nations Development Programme

UNDSS – United Nations Department for Safety and Security

UNHCR – United Nations High Commissioner for Refugees

BILAG A: "Indrejse- og udsendelsesforhold for afviste asylansøgere til det centrale og sydlige Somalia", Rapport fra fact-finding mission til Nairobi, Kenya, 22. til 26. marts 2004

Indholdsfortegnelse

BAGGRUND FOR MISSIONEN.....	31
GENERELT OM INDREJSE- OG UDSENDELSESFORHOLD	32
RISIKO FOR OVERGREB MOD UDSENDTE PERSONER.....	34
RISIKO FOR OVERGREB MOD ESKORTERENDE PERSONALE.....	37
SIKKERHEDSMÆSSIGE FORHOLD HOS FLYSELSKABER	38
INDGÅELSE AF UDSENDELSESAFTALER MED LOKALE <i>DE FACTO</i> MYNDIGHEDER.....	40
ANDRE LANDES ERFARINGER MED UDSENDELSE.....	41
AUSTRALIEN.....	41
HOLLAND	41
SCHWEIZ.....	41
STORBRITANNIEN	42
SVERIGE	42
USA	43
KONSULTEREDE KILDER	44
ANVENDTE FORKORTELSER.....	45

Baggrund for missionen

Flygtningenævnet har i et antal sager meddelt afslag på asyl til somaliske statsborgere fra det sydlige og centrale Somalia.

Rigspolitiets Udlændingeafdeling har på den baggrund anmodet Udlændingestyrelsen om undersøge følgende forhold i forbindelse med eventuelle udsendelser til det centrale og sydlige Somalia:

Indrejsemuligheder, vestlige landes erfaringer med udsendelser, risiko for overgreb mod de personer der udsendes og de som eventuelt eskorterer udsendte, oplysninger om sikkerheden hos de flyselskaber, der eventuelt skal anvendes ved udsendelser samt muligheden for at der kan indgås udsendelsesaftaler med de lokale *de facto* myndigheder.

På denne baggrund gennemførte Udlændingestyrelsen og Rigspolitiets Udlændingeafdeling en fælles fact-finding mission til Nairobi, Kenya fra den 22. til 26. marts 2004. Af sikkerhedshensyn kunne delegationen ikke indrejse i Somalia. Oplysningerne i nærværende rapport er baseret på oplysninger indhentet hos FN-organisationer, vestlige ambassader og det somaliske flyselskab Daalloo Airlines i Nairobi. Desuden indeholder rapporten oplysninger, som kort efter missionens afslutning er blevet indhentet hos relevante vestlige landes udlændingemyndigheder.

Det skal understreges, at oplysningerne i rapporten bør ses i sammenhæng med de oplysninger om udsendelses- og indrejseforhold i Somalia, som Udlændingestyrelsens Dokumentationskontor tidligere har indhentet under missioner til Somalia og Kenya. Der henvises i den forbindelse især til Udlændingestyrelsens fact-finding rapporter fra henholdsvis januar 2003 og januar 2004.¹⁹

¹⁹ Udlændingestyrelsen, *Sikkerheds- og beskyttelsesforhold for minoritetsbefolkninger, kvinder og børn i Somalia, Rapport fra fact-finding mission til Nairobi og Eldoret, Kenya*, 11. – 25. januar 2003, s. 72-74 og Danish Immigration Service, *Human Rights and Security in central and southern Somalia, Joint Danish, Finnish, Norwegian and British fact-finding mission to Nairobi, Kenya*, 7 – 21 January 2004, s. 44-46.

Generelt om indrejse- og udsendelsesforhold

Simone Wolken, Representative, United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) henviste indledningsvis til UNHCRs seneste Position Paper²⁰ vedrørende udsendelser af afviste asylansøgere til Somalia. Af dette dokument fremgår det blandt andet, at "...violence and armed conflict continued throughout much of the south, in particular in Mogadishu, Baidoa, and the Middle Shabelle and Gedo regions. While pockets of stability exist in the south, they remain susceptible to sudden setbacks due to armed clashes and threats, making them a difficult and largely inhospitable environment for sustainable aid interventions...UNHCR considers that persons originating from southern Somalia are in need of international protection and objects to any involuntary return of rejected asylum-seekers to the area south of the town of Galkayo".²¹

Wolken oplyste, at UNHCR generelt ikke har indvendinger mod udsendelse af afviste asylansøgere til bestemte dele af det nordlige Somalia. Imidlertid understregede Wolken, at dette synspunkt alene gælder for områder i det nordvestlige og nordøstlige Somalia, det vil sige i Somaliland og Puntland. I overensstemmelse med UNHCR's Position Paper frarådede Wolken, at der sker udsendelse af afviste asylansøgere til alle andre dele af Somalia, det vil sige til de områder af Somalia, der ligger syd for Galkayo i Mudug regionen. Udsendelser til sikre områder i det nordlige Somalia bør ske i henhold til bilaterale aftaler mellem de berørte parter i modtagelsesområdet og den udsendende myndighed.

Wolken forklarede at der generelt og overalt i Somalia er en stigende mistro og modvilje mod at acceptere udsendelser af somaliere fra udlandet til Somalia. Et afgørende forhold i den forbindelse er de økonomiske forhold i modtagelsesområdet og de muligheder der var for at modtage pengeoverførsler fra de udsendte, mens de var i udlandet. Tørke og andre forhold har forværret situationen for mange i Somalia, som i stigende grad er afhængige af pengeoverførsler fra slægtninge i udlandet.

Det blev understreget af Wolken, at UNHCR ikke støtter repatrieringer og udsendelser til nogen lokalitet i det centrale og sydlige Somalia. Dette skyldes den generelt dårlige sikkerhedssituation i området. UNHCR har forsøgt at identificere områder i det centrale og sydlige Somalia, som eventuelt kunne være tilstrækkeligt sikre til at organisationen kunne gennemføre projekter i sådanne områder, men dette er ikke lykkedes. Sikkerhedssituationen forandres ofte uden varsel og det er ikke holdbart blot at skaffe sig et engangsoverblik over situationen.

Imidlertid finder der spontane repatrieringer sted til det centrale og sydlige Somalia, men antallet er begrænset. UNHCR har gennemført interviews af 450 repatrierede familier i området Lower Shabelle og Mogadishu. 80% af disse har svaret, at deres største daglige bekymring er røverier, overfald, kidnapninger og den generelt dårlige sikkerhedssituation.

Endvidere forklarede Wolken, at sikkerhedssituationen og menneskerettighedsforholdene i Somalia ikke på nogen måde er blevet forbedrede – snarere tværtimod – siden Udlændingestyrelsen gennemførte en fælles nordisk-britisk fact-finding mission til Nairobi i januar 2004. Hun tilføjede at forholdene i det sydlige og centrale Somalia nu er præget af, at de internt fordrevne i området er

²⁰ UNHCR, *Position Paper on the Return of Rejected Asylum-Seekers to Somalia*, January 2004, Geneva.

²¹ Ibid., s. 3 og s. 9.

løbet tør for muligheder for at tilpasse sig forholdene. En del internt fordrevne forsøger dog at rejse videre nordpå i Somalia, men generelt er beskyttelsesgraden for internt fordrevne kvinder og børn, minoritetsbefolkninger og andre sårbare grupper blevet yderligere forværret gennem den seneste tid.

Endelig vurderede Wolken, at de igangværende fredsforhandlinger i Kenya ikke har haft nogen positiv indflydelse på sikkerhedssituationen i Somalia. En ledende medarbejder i et humanitært FN-kontor tilrådte de, som forbereder en udsendelse til Somalia, nøje at følge fredsforhandlingerne i Kenya, idet disse har afgørende indflydelse på sikkerhedssituationen lokalt i landet og på hvem som eventuelt har magten i et givet område. Såfremt der skal ske udsendelser til det centrale og sydlige Somalia må man etablere kontakt til den lokale myndighed, der har kontrollen over det område, hvortil udsendelsen skal finde sted. Dette vil normalt sige til den lokale krigsherre. En ledende medarbejder i et humanitært FN-kontor understregede, at det "ikke er populært" at være medvirkende til tvangsmæssige udsendelser til Somalia.

Risiko for overgreb mod udsendte personer

Spørgsmålet om udsendelsesforhold, herunder risikoen for at hjemvendte og tvangsudsendte somaliske statsborgere fra det sydlige og centrale Somalia vil blive udsat for overgreb i forbindelse med hjemkomsten har været omtalt i en del af Udlændingestyrelsens tidligere fact-finding rapporter vedrørende Somalia. Således fremgår det af Udlændingestyrelsens seneste fact-finding rapporter fra henholdsvis januar 2003 og januar 2004²², at der kan være risiko for, at personer der udsendes mod deres vilje til det sydlige og centrale Somalia udsættes for forskellige former for overgreb, herunder kidnapning og plyndring. Det fremgår desuden, at det er særdeles vanskeligt på forhånd at vurdere hvorvidt en person, der skal udsendes til det sydlige og centrale Somalia, vil være i risiko for at blive udsat for overgreb. En persons sikkerhed i Somalia er afgørende bestemt af vedkommendes klientilhørsforhold og geografiske hjemsted. Sikkerhedsforholdene i modtagelsesområdet kan desuden være helt anderledes ved en eventuel udsendelse end dengang afgørelsen blev truffet af udlændingemyndighederne.

UNSECOORD oplyste, at en persons klientilhørsforhold, ikke mindst vedkommendes sub- eller sub-sub-klientilhørsforhold i Somalia er altafgørende for vedkommendes sikkerhedssituation i Somalia. Derfor er det en afgørende forudsætning for en udsendt persons sikkerhed, at vedkommende bliver udsendt direkte til sin klans hjemsted.

Paul Simkin, TA-Small & Medium Enterprise, Governance & Peace Building Sector, European Union, Delegation of the European Commission in Kenya – Somalia Unit forklarede, at det sydlige og centrale Somalia ikke bør betragtes som en homogen enhed eller som én zone hvad angår sikkerhedsforhold. Der forekommer betydelige variationer i hele dette område, selv inde i hovedstaden Mogadishu er der variationer mellem de forskellige bydele. Forskellige områder kontrolleres af forskellige klaner, men især af klaner, der atter er opdelt i sub-klaner eller endog sub-sub-klaner og videre. Dette gør vurderingen af de lokale sikkerhedsforhold særdeles kompliceret og af begrænset værdi rent tidsmæssigt. Sikkerhedsforholdene er mange steder flydende og situationen ændres med kort varsel eller helt uden varsel.

Såfremt en udsendende myndighed ønsker at vurdere sikkerhedssituationen for både den udsendte og eskorterende personale må man acceptere, at denne skifter dagligt. Det vil sige, at man ikke kan slutte sig til, at en udsendelse kan finde sted alene på grundlag af en beslutning taget hjemme i Danmark. Såfremt udsendelsen skal ske forsvarligt, må det kræves, at sikkerhedsforholdene vurderes dag for dag op til selve udsendelsen. Der vil dog stadig være risiko for, at den udsendte, eskorterende personale og det benyttede fly vil blive beskudt ved ankomsten eller under opholdet i Somalia. Simkin pegede dog på, at såfremt en udsendende myndighed benyttede sig af et lokalt somalisk flyselskab som for eksempel Daallo Airlines (DA) ville der næppe være risiko for, at flyet vil blive beskudt. Simkin vurderede, at der eventuelt kunne være mulighed for, at DA vil acceptere at medtage tvangsudsendte passagerer til Somalia på sine fly mod en tilstrækkelig betaling. Derimod er det alene et spørgsmål om tid førend et chartret fly med samme formål vil blive beskudt i Somalia.

²² Udlændingestyrelsen, *Sikkerheds- og beskyttelsesforhold for minoritetsbefolkninger, kvinder og børn i Somalia, Rapport fra fact-finding mission til Nairobi og Eldoret, Kenya, 11. – 25. januar 2003*, s. 72-74 og Danish Immigration Service, *Human Rights and Security in central and southern Somalia, Joint Danish, Finnish, Norwegian and British fact-finding mission to Nairobi, Kenya, 7 – 21 January 2004*, s. 44-46.

En ledende medarbejder i et humanitært FN-kontor frarådede at lade udsendelser til Somalia ske via en partner, som er ansvarlig for gennemførelsen af udsendelsen fra for eksempel Kenya til en destination i Somalia. Kilden vurderede, at det vil være vanskeligt at kunne stole på, at en sådan partner vil bekymre sig særligt om den udsendtes sikkerhed og om hvorvidt den udsendte rent faktisk når frem til sit bestemmelsessted. Generelt vurderede kilden, at der vil være stor sandsynlighed for, at en person, der tvangsudsendes til Somalia vil udrejse af landet igen og returnere til det land, hvorfra han eller hun blev udsendt.

Simkin understregede, at hverken danske myndigheder eller andre landes myndigheder vil være i stand til at garantere en udsendt persons sikkerhed ved ankomsten i Somalia. Simkin vurderede dog, at en udsendt somalier ikke vil være i større risiko for overgreb end enhver anden somalier, der allerede opholder sig i landet. Dette forhold gælder dog alene, såfremt den udsendte returneres direkte til sin klans eller sub-klans hjemsted og ikke skal foretage en lokal transport ad landjorden. Selv personer, der har været udrejst af Somalia i årevis, vil ikke være i særlig risiko ved en hjemvenden, dog under den afgørende forudsætning af, at vedkommende kan returnere direkte til sin egen klans hjemområde.

Simkin gjorde opmærksom på, at udsendelser til det centrale og sydlige Somalia eventuelt kunne være ledsaget af et reintegrationsprojekt, hvor udsendte nyder godt af assistance fra lokale NGO'er eller internationale organisationers kontorer i området. Simkin pegede i den forbindelse på, at European Commission (EC) allerede har egne projekter i visse områder i det centrale og sydlige Somalia. Simkin fandt det meget vanskeligt at se, hvordan udsendelser til det centrale og sydlige Somalia kunne finde sted uden etableringen af en eller anden form for repatrieringsstøtte i modtagelsesområdet.

Political Assistant Ibrahim Farah, American Embassy, Nairobi forklarede, at sikkerheds- og menneskerettighedsforholdene samt de humanitære forhold i det centrale og sydlige Somalia gør det vanskeligt at forestille sig, at nogen vil udrejse frivilligt til dette område. Han tilføjede, at en person, der indrejser i det sydlige og centrale Somalia, risikerer at blive mistænkt for at være en spion. Dette skyldes ikke mindst den tiltagende islamisering af Somalia. Den islamistiske organisation Al-Itihad eller snarere resterne af den findes spredt overalt i Somalia og må antages at være på vagt over for fremmede, uanset om der er tale om vesterlændinge eller hjemvendte somaliere.

Paul Simkin bekræftede, at Al-Itihad fortsat er operative og indflydelsesrige i Somalia. Han havde dog ingen oplysninger om, hvorvidt Al-Itihad vil betragte personer, der er udsendt til Somalia som spioner, men vurderede at der ikke generelt hersker paranoia i Somalia mod tilbagevendte somaliere.

En ledende medarbejder i et humanitært FN-kontor forklarede, at denne alene beskæftiger sig med de humanitære forhold i Somalia og kilden så sig ikke i stand til udtale sig mere præcist om risikoen for, at en udsendt til det centrale og sydlige Somalia vil blive udsat for overgreb ved ankomsten. Dette spørgsmål kan kun vurderes fra sag til sag. Det er samtidig meget vanskeligt at foretage en undersøgelse af forholdene lokalt i Somalia, men generelt vurderede kilden, at en person, der antages at være i besiddelse af penge eller har adgang til sådanne, vil være i risiko for overfald og røveri ved en tilbagevenden til Somalia. Kilden tilføjede, at enlige kvinder, unge piger og børn altid vil være i risiko for overgreb, såfremt de udsendes til Somalia. Dette skyldes især det forhold, at disse ofte antages at have tillagt sig vestlige værdier og holdninger. Det blev understreget af kilden,

at dette forhold er blevet skærpet gennem den seneste tid, idet Somalia er blevet langt mere islamiseret end for blot få år siden.

Risiko for overgreb mod eskorterende personale

Vedrørende spørgsmålet om tvangsmæssige udsendelser af afviste asylansøgere til det centrale og sydlige Somalia advarede Wolken på det kraftigste mod at eskortere de udsendte ind i området. Hun vurderede dog, at det muligvis ikke blot vil være det eskorterende personale, der i første omgang ville blive mål for eventuelle angreb fra de lokale militser side. Imidlertid er det et alvorligt problem, at der ofte vil være grundlag for misforståelser mellem en eskorterende myndighed og de lokale myndigheder og militser i Somalia. Det er et almindeligt forekommende fænomen, at der opstår misforståelser af situationer og når dette sker i forbindelse med et så følsomt emne som udsendelser, kan der let opstå en meget farlig situation.

Ligesom UNHCR advarede også UNSECOORD på det kraftigste mod, at dansk politi eskorterer en udsendt somalier eller i det hele taget indrejser i det centrale og sydlige Somalia. Der er alvorlige trusler mod ethvert internationalt personales sikkerhed i dette område og dette forhold vil være yderligere skærpet, såfremt der er tale om personale, der er eller blot antages at være ansvarlige for tvangsudsendelser af somaliske statsborgere. Der er risiko for, at personalet vil blive kidnappet eller beskudt. UNSECOORD understregede, at der ikke findes en myndighed eller autoritet i Somalia som kan hindre, at dette kan ske. Der findes i dag omkring 15.000 militssoldater alene i Mogadishu. Disse er som oftest uden for nogen form for kontrol, hvad enten det drejer sig om krigsherrer eller civile autoriteter. UNSECOORD gentog, at der ikke findes nogen form for civil autoritet i det sydlige og centrale Somalia.

Sikkerhedsmæssige forhold hos flyselskaber

Station Manager Moses Ngugi, Daallo Airlines (DA), oplyste at DA beflyver følgende destinationer i Somalia fra henholdsvis Dubai/Djibouti og fra Nairobi:

1. Dubai – Djibouti – Hargeisa – Galkayo – Mogadishu.
2. Nairobi – Mogadishu – Galkayo – Hargeisa.

Desuden beflyver Daallo Airlines ruten London – Paris – Djibouti.

DA befløj tidligere Kismayo, men sikkerhedsforhold og landingsbanens dårlige tilstand har fået selskabet til at indstille sine flyvninger til denne destination.

Vedrørende Mogadishu kunne Ngugi oplyse, at DA benytter sig af lufthavnen KM 50, som ligger ca. 50 km. nordvest for hovedstaden. Ngugi forklarede, at der findes offentlige transportmuligheder fra KM 50 til Mogadishu samt at der ikke er specielle sikkerhedsproblemer på strækningen mellem lufthavnen og Mogadishu.

Vedrørende rejseruten Nairobi – Mogadishu – Galkayo – Hargeisa kunne Ngugi oplyse, at DA ankommer til Jomo Kenyatta International Airport (JKIA) i Nairobi hver fredag kl. 13.00. DA fortsætter herefter til Mogadishu om lørdagen kl. 08.00, hvor det opholder sig ca. en time. Derefter fortsætter flyet til Galkayo, hvor det efter endnu en times ophold flyver videre til Hargeisa i Somaliland.

Som et eksempel på hvorledes en udsendelse via JKIA til Mogadishu eventuelt kunne finde sted oplyste Ngugi, at eskorterende dansk politi har to alternativer:

1. Opholde sig i Mogadishu-lufthavnen KM 50 under DA-flyets ophold og herefter fortsætte med samme fly til Galkayo – Hargeisa. Fra Hargeisa er der flere ugentlige forbindelser til Djibouti og til Etiopien.
2. Returnere til JKIA eller Wilson Airport i Nairobi dagen efter med et mindre fly, som DA enten stiller til rådighed eller reserverer plads på. Dette fly kunne være et chartret fly eller et af de såkaldte *Qat-fly*, som dagligt flyver mellem Wilson-lufthavnen og Mogadishu. UNSECOORD kunne oplyse, at der afgår 5-6 fly dagligt fra Wilson lufthavnen til Mogadishu og retur.

Sidstnævnte løsning forudsætter naturligvis, at det eskorterende danske politi indrejser i Mogadishu og indlogerer sig på hotel. Vedrørende sikkerheden kunne Ngugi oplyse, at DA vil reservere hotel, arrangere lokal transport fra KM 50 til Mogadishu og leje sikkerhedspersonale eller benytte eget sikkerhedspersonale, som vil kunne beskytte de danske politifolk indtil udrejsen til Nairobi dagen efter.

Hos DA er prisen for en flybillet Nairobi – Mogadishu – Galkayo – Hargeisa 250 US\$, eksklusiv skat. Prisen for en flybillet Nairobi – Mogadishu – Nairobi er 300 US\$, eksklusiv skat. En enkeltbillet Nairobi – Mogadishu koster 180 US\$, eksklusiv skat.

DA benytter sig af den russiske flytype Illusion 18 (IL 18) på sine flyvninger i Somalia. Ngugi kunne oplyse, at DA ikke har haft nogen form for sikkerhedsproblemer med sine fly igennem de 13 år, som selskabet har befløjet Somalia. DA er medlem af organisationen Multilateral Interline

Traffic Agreements (MITA)²³. Ngugi oplyste, at MITA er en underafdeling af International Air Transport Association (IATA).

Adspurgt om DA beflyver sine destinationer i Somalia kontinuerligt oplyste Ngugi, at der naturligvis sker aflysninger, når sikkerhedssituationen påbyder det. DA har sikkerhedspersonale på alle selskabets destinationer i Somalia og dette personale rapporterer løbende til DA om eventuelle sikkerhedsproblemer. DA har sit hovedkontor i Dubai, De Forenede Arabiske Emirater.

Ngugi forklarede at DA har alvorlige bekymringer mod at transportere afviste asylansøgere til Hargeisa, Somaliland, idet myndighederne i Hargeisa er blevet særdeles følsomme over for udsendelser af afviste asylansøgere til Somaliland. Desuden er myndigheder i denne del af Somalia særdeles afvisende over for somaliere fra andre områder af Somalia, idet man ikke anerkender disse som indbyggere i Somaliland.

Dette forhold er en følge af den seneste tids nedskydninger af og drab på personer af "udenlandsk" oprindelse i Somaliland, herunder vestlige statsborgere og somaliere med tilknytning til disse. Dette forhold er blevet yderligere skærpet som følge af drabet på en international nødhjælpsarbejder i Somaliland den 19. marts 2004.

Angående udsendelser til det centrale og sydlige Somalia kunne Ngugi oplyse, at DA ikke har noget imod at transportere afviste asylansøgere til selskabets destinationer i dette område. Ngugi understregede dog, at sådanne personer forudsættes at udrejse frivilligt eller i det mindste ikke modsætter sig at blive transporteret til en destination i området. Personer der aktivt modsætter sig en udsendelse, vil ikke blive tilladt at borde et DA-fly. Ngugi forklarede, at DA har standarder for hvilke passagerer, der ikke vil blive tilladt at borde selskabets fly. Af sikkerhedsgrunde vil en voldelig person, der mod sin vilje forsøges tvinges om bord blive afvist. Dette uanset om en sådan person er eskorteret af en eller flere danske politifolk. En passager, der eskorteres af udenlandsk politi vil automatisk blive adspurgt af DA personale om denne rejser frivilligt. DA har dog intet imod, at dansk politi eventuelt eskorterer en afvist asylansøger til en destination i Somalia, men dette kan alene ske under forudsætning af at den eskorterede person indrejser frivilligt i Somalia. I en sådan situation vil DA orientere sit personale på destinationen i Somalia og de lokale myndigheder om den forestående udsendelse.

Ngugi kunne ikke udtale sig om, hvorvidt DA efter særlig aftale ville kunne tillade at dansk politi eskorterer en somalier, der mod sin vilje tvinges om bord på et af selskabets fly, til en destination i Somalia. Han understregede at dette spørgsmål vil han eller de danske myndigheder være nødsaget til at drøfte med DAs hovedkontor i Dubai.

Endelig understregede Ngugi, at DA aldrig har haft udenlandske eskorterende politifolk om bord på et af selskabets fly til Somalia.

²³ For yderligere oplysninger om MITA se http://www1.iata.org/WHIP/PUBLIC/FRMMAIN_PUBLIC.ASPX?WGID=0275 eller kontakt mita@iata.org

Indgåelse af udsendelsesaftaler med lokale *de facto* myndigheder

Samtlige af de af delegationen konsulterede kilder frarådede danske myndigheder at forsøge at indgå udsendelses- eller tilbagetagelsesaftaler med de lokale *de facto* myndigheder i det centrale og sydlige Somalia. Sådanne aftaler må nødvendigvis indgås med lokale krigsherrer som reelt er øverste myndighed i et givet område. Der findes ingen civile myndigheder i form af eventuelle ældreråd eller andet, der med rette kan hævde at være den øverste myndighed og slet ikke når det vedrører et så ømtåleligt emne som udsendelse af afviste asylansøgere fra Vesten. Magt og *de facto* myndighed i det centrale og sydlige Somalia bygger alene på adgang til våben og kontrol over militser. Samtlige FN-kilder havde vanskeligt ved at forestille sig at en dansk myndighed ville være indstillet på at indgå en aftale om tilbagesendelse af afviste asylansøgere med en lokal krigsherre i det centrale og sydlige Somalia.

Ifølge UNHCRs Position Paper vil det være stort set umuligt at gennemføre udsendelser af afviste asylansøgere til det centrale og sydlige Somalia. UNHCR skriver således, at "...the lack of any effective governing administration may render it impossible for countries with rejected asylum seekers to embark on any comprehensive and coordinated dialogue aiming at removing such cases".²⁴

Samtlige adspurgte kilder tvivlede stærkt på, at det vil være muligt at indgå et arrangement i lighed med det, der tidligere er blevet indgået mellem de danske myndigheder og myndighederne i Hargeisa. Kilderne forklarede at et sådant arrangement næppe vil være muligt i forbindelse med udsendelser til det centrale og sydlige Somalia, idet danske myndigheder ikke kan stole på, at den somaliske part i en sådan aftale vil have mulighed for eller viser vilje til at overholde sin del af aftalen.

Imidlertid pegede Simkin på, at der i Dubai i De Forenede Arabiske Emirater findes en somalisk forretningssammenslutning kaldet Somali Business Council (SBC). SBC har en betydelig indflydelse på politiske ledere og andre indflydelsesrige personer i det centrale og sydlige Somalia, ikke mindst i Mogadishu. Simkin foreslog at delegationen kontaktede SBCs næstformand Mohammed Jirdir i Dubai i forbindelse med forberedelsen af eventuelle udsendelser. Jirdir vil være i stand til at give praktiske råd om udsendelser og denne vil eventuelt kunne medvirke til at afværge, at der opstår misforståelser i forbindelse med konkrete udsendelser. Jirdir har nære kontakter til de personer i det centrale og sydlige Somalia, som vil have afgørende indflydelse på sikkerheden for såvel de udsendte som det eskorterende personale.

Endelig foreslog Simkin, som et sidste alternativ, at de danske myndigheder forsøger at indgå en aftale med de kenyanske myndigheder om genbosætning af somaliere i Nairobi eller på andre lokaliteter i Kenya.

²⁴ UNHCR, *Position Paper on the Return of Rejected Asylum-Seekers to Somalia*, January 2004, Geneva, s. 9.

Andre landes erfaringer med udsendelser

Australien

First Secretary Brett Aldam, Australian High Commission i Nairobi oplyste, at Australien ikke har gennemført udsendelser til det sydlige og centrale Somalia i det hele taget. Aldam tilføjede at han heller ikke troede, at man har gennemført udsendelser til det øvrige Somalia, det vil sige Somaliland og Puntland. Aldam fandt det usandsynligt, at Australien ville gennemføre udsendelser til nogen del af Somalia i en overskuelig fremtid.

Derimod har Australien et forholdsvis omfattende genbosætningsprogram vedrørende genbosætning af UNHCR-registrerede flygtninge, der opholder sig i Kakuma-lejren i Kenya. Dette program omfatter også somaliske flygtninge.

Aldam gjorde opmærksom på, at det er vanskeligt at indhente oplysninger om forholdene, herunder udsendelsesforholdene i Somalia i det hele taget. Det er vanskeligt at indrejse i landet og dette inkluderer for tiden også Somaliland. Australien advarer egne statsborgere mod at indrejse i Somalia, herunder også i Somaliland.

Holland

Delegationen forsøgte gentagne gange at indhente oplysninger om de hollandske erfaringer med udsendelser til Somalia, men det viste sig ikke muligt at få et møde i stand med repræsentanter for den hollandske ambassade. Såfremt den hollandske ambassade i Nairobi fremsender oplysninger på et senere tidspunkt vil disse blive indarbejdet i et separat notat.

Schweiz

Counsellor (Regional Affairs) Thierry Regenass, Embassy of Switzerland, Nairobi vurderede, at der opholder sig mellem 3.000 og 4.000 somaliere i Schweiz. Dette tal inkluderer somaliere, som opholder sig i landet på midlertidigt ophold, idet de ikke har kunnet udsendes til deres hjemland.

Regenass forklarede, at der er overvejelser i gang i Schweiz om, hvorledes udsendelsesspørgsmålet eventuelt kan løses. Således forsøger man at finde incitament for at få personer til at rejse hjem frivilligt. For fire år siden indledte man et pilotprojekt, der skulle sikre at somaliere kunne vende tilbage til hjemlandet. Projektet inkluderede et forberedelsesprogram (uddannelsesprojekter i Schweiz) og et reintegrationsprogram i Somalia. Projektet blev planlagt i samarbejde med UNHCR, men Regenass betegnede projektet som en fuldstændig fiasko. Der var kun ganske få somaliere, der tilmeldte sig projektet og de som deltog er nu alle tilbage i Schweiz. Regenass understregede at der ikke var nogen somaliere i projektet der på noget tidspunkt rejste tilbage til områder i det centrale og sydlige Somalia.

Regenass havde ingen oplysninger om hvorvidt Schweiz har gennemført udsendelser af kriminelle somaliere til det centrale og sydlige Somalia. Han understregede dog, at Schweiz ikke har foretaget udsendelser af afviste asylansøgere til det centrale og sydlige Somalia eller til Somalia i det hele taget. Schweiz ser ingen mulighed for sådanne udsendelser eventuelt vil kunne finde sted og Regenass havde aldrig hørt om, at nogen lande havde været i stand til tvangsmæssigt at udsende personer til det sydlige og centrale Somalia. Endelig vurderede Regenass at det er umuligt at kunne

identificere somaliske asylansøgere og dermed fastslå disse ansøgers rette identitet, herunder klantilhørsforhold og geografisk oprindelse.

Storbritannien

Delegationen havde planlagt at konsultere den Somalia ansvarlige (Somali Affairs) på British High Commission i Nairobi. Imidlertid var denne ikke at træffe og derfor indhentede Udlændingestyrelsen efterfølgende oplysninger fra det britiske Home Office, Immigration & Nationality Directorate, Country Information and Policy Unit (CIPU) i Croydon.

James Bennett, Somali Country Officer, CIPU kunne oplyse, at man er færd med at undersøge mulighederne for at kunne returnere afviste asylansøgere og kriminelle med en udvisningsdom fra Storbritannien til det centrale og sydlige Somalia.

Bennett gjorde opmærksom på, at arbejdet med udsendelser til det centrale og sydlige Somalia har højeste prioritet i Home Office og man forventer, at de første udsendelser vil kunne finde sted i løbet af en måneds tid eller to. Det forventes at der vil fremkomme flere detaljer om de planlagte udsendelser på Inter-Governmental Consultations (IGC) -Workshopen i Geneve den 21. til 22. april 2004.

Indtil videre planlægges udsendelser at kunne finde sted via Dubai eller Nairobi, men man er særligt opmærksom på de problemer, der eventuelt kan opstå i forbindelse med en eventuel transit Nairobi. Udsendelser planlægges alene gennemført til Mogadishu, men de udsendte kan i princippet stamme fra en hvilken som lokalitet i det centrale og sydlige Somalia.

Bennett understregede at der endnu ikke foreligger konkrete planer eller en klar praksis for udsendelserne og man arbejder fortsat på at finde frem til de rette kandidater til udsendelse. Profilen på de første udsendelser vil være unge, enlige mænd, hvis klantilhørsforhold er sådant, at det kan antages, at de ikke vil være i særlig risiko for at blive udsat for overgreb i forbindelse med indrejsen i Mogadishu og den videre transport til hjemstedet.

Bennett kunne videre oplyse, at Storbritannien ikke tidligere har udsendt eller forsøgt at udsende afviste somaliske asylansøgere eller kriminelle somaliere med en udvisningsdom til nogen lokalitet det centrale og sydlige Somalia. Derimod udsendte Storbritannien en somalisk familie til Hargeisa i Somaliland i december 2003. Dette var den første og hidtil eneste udsendelse af afviste asylansøgere med tilknytning til Somaliland fra Storbritannien. Denne udsendelse fandt sted i henhold til den tilbagetagelsesaftale, som de britiske myndigheder indgik med myndighederne i Hargeisa i sommeren 2003.

Sverige

First Secretary Björn Jonson, Embassy of Sweden, Nairobi kunne oplyse, at Sverige alene har udsendt en eller muligvis to personer til Somalia i de seneste par år. Den seneste udsendelse fandt sted for omkring 1½ år siden. Udsendelsen vedrørte en narkotikaforbryder, som efter udståelse af en langvarig fængselsstraf i Sverige er blevet udsendt til Somalia. Udsendelsen skete med assistance af flyselskabet Prestige Air, der fløj til en destination i det sydlige Somalia fra Jomo Kenyatta International Airport (JKIA) i Nairobi.

Jonson understregede, at der ikke er sket udsendelse af afviste asylansøgere fra Sverige til Somalia, inklusive det centrale og sydlige Somalia.

USA

Michael Webster, Department of Homeland Security, American Embassy, Nairobi oplyste, at USA har gennemført udsendelser til Somalia, herunder til det centrale og sydlige Somalia. Disse udsendelser har dog alene vedrørt somaliere, der har begået alvorlig kriminalitet i USA og som har modtaget en dom om deportation. I 2001 indgik USA en aftale med Canada og Holland om udsendelse af 50 somaliere til Djibouti. Denne aftale fandt sted uden om den djiboutiske regerings godkendelse og udsendelsen af de 50 somaliere fandt sted uden Djiboutis regerings medvirken.

Webster forklarede videre, at for omkring to uger siden fandt de første amerikanske udsendelser af somaliere til Mogadishu sted. Udsendelserne skete med Daallo Airlines medvirken og uden eskorte af amerikanske myndighedspersoner eller andre personer. Udsendelserne fandt sted via JKIA, idet de kenyanske myndigheder under ingen omstændigheder vil tillade, at der sker transit mellem JKIA og for eksempel Wilson Airport i Nairobi. Webster forklarede, at dette betyder, at et chartret fly til transporten fra Nairobi til en destination i Somalia nødvendigvis skal flyve fra JKIA og ikke fra Wilson Airport.

Webster tilføjede, at en udsendende myndighed naturligvis kan forsøge sig med at samarbejde med et sikkerhedsselskab med henblik på en eventuel eskorte til en destination i Somalia.

Konsulterede kilder

Aldam, Brett, First Secretary, Australian High Commission, Nairobi.

Bennett, James, Somali Country Officer, Home Office, Immigration & Nationality Directorate, Country Information and Policy Unit (CIPU), Croydon.

En ledende medarbejder i et humanitært FN-kontor, Nairobi.

Fait, Alberto, EC Liaison Officer, European Union, Delegation of the European Commission in Kenya – Somalia Unit, Nairobi.

Farah, Ibrahim, Political Assistant, American Embassy, Nairobi.

Jonson, Björn, First Secretary, Embassy of Sweden, Nairobi.

Ngugi, Moses, Station Manager – Kenya, Daallo Airlines, Nairobi.

Regenass, Thierry, Counsellor (Regional Affairs), Embassy of Switzerland, Nairobi.

Simkin, Paul, TA-Small & Medium Enterprise, Governance & Peace Building Sector, European Union, Delegation of the European Commission in Kenya – Somalia Unit, Nairobi.

UNSECOORD, UN Field Security Coordination Office – Somalia, Nairobi.

Webster, Michael, Department of Homeland Security, American Embassy, Nairobi.

Wolken, Simone, Representative, United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), Nairobi.

Anvendte forkortelser

CIPU – Country Information and Policy Unit

EC – European Commission

EU – European Union

IATA – International Air Transport Association

IGC – Inter-Governmental Consultations

JKIA – Jomo Kenyatta International Airport

MITA – Multilateral Interline Traffic Agreements

SBC – Somali Business Council

UN – United Nations

UNHCR – United Nations High Commissioner for Refugees

UNSECOORD – United Nations Security Coordination Office